

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
DEPARTAMENTO DE GEOGRAFÍA E HISTORIA

IES RAMÓN CAAMAÑO

CURSO 2022-23

ALFONSO RODRÍGUEZ GONZÁLEZ

Índice

<u>1 INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN DA PROGRAMACIÓN.</u>	<u>4</u>
<u>Introdución.</u>	<u>4</u>
<u>Contextualización.</u>	<u>5</u>
<u>2 OBXECTIVOS</u>	<u>6</u>

<u>LOMCE: OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA</u>	6
<u>3 CONTRIBUCIÓN DA ÁREA/MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS.</u>	7
<u>4 COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO</u>	10
<u>5 TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS</u>	11
<u>6 AVALIACIÓN</u>	14
<u>Criterios de avaliación en relación ás competencias básicas.</u>	14
<u>Criterios de cualificación</u>	22
<u>Avaliación dos alumnos con materias pendentes.</u>	23
<u>Procedementos de avaliación</u>	24
<u>Instrumentos de avaliación</u>	25
<u>7 ELEMENTOS TRANSVERSAIS.</u>	27
<u>8 MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.</u>	33
<u>9 METODOLOXÍA</u>	33
<u>10 MATERIAISECURSOS DIDÁCTICOS.</u>	34
<u>11 PLAN DE REFORZO ESPECÍFICO.....</u>	36
.....+.....	
<u>11 TRATAMENTO DAS NOVAS TECNOLOXÍAS.</u>	36
<u>12 PLAN DE FOMENTO DA LECTURA.</u>	36
<u>13 COORDINACIÓN CON OUTROS DEPARTAMENTOS.</u>	37
<u>14 ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS.</u>	38
<u>15 CONSTANCIA DE INFORMACIÓN Ó ALUMNADO.</u>	38
<u>16 AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN</u>	39
<u>17 XEOGRAFÍA E HISTORIA.</u>	41

17. 1. XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º DE ESO 60

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Xeografía e Historia en 2º ESO. 60

Concreción dos estándares de aprendizaxe en relación ós criterios de avaliación e ás competencias clave para a materia de Xeografía e Historia de 2º da ESO. 63

17. 2. HISTORIA 4º DE ESO 97

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Xeografía e Historia en 3º ESO. 98

Concreción dos estándares de aprendizaxe en relación ós criterios de avaliación e ás competencias clave para a materia de Historia de 4º da ESO. 107

17. 3. HISTORIA 4º DE ESO 107

Gran de consecucion para superar a materia de Economía en 4 ESO.

Concreción dos estándares de aprendizaxe en relación os criterios de aviación e as competencias clave para a materia de Economía de 4 da ESO.

- **1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN DA PROGRAMACIÓN.**

- **Introdución.**

A área de ciencias sociais, Xeografía e historia ten unha recoñecida especificidade nas últimas construcións curriculares e resulta innegable que constitúe unha contribución fundamental para a formación do alumnado na educación secundaria obrigatoria.

Coas materias desta área preténdese profundar no coñecemento da sociedade, da súa organización e funcionamento nun territorio, a través do tempo e na actualidade, utilizando o aprendido polo alumnado na etapa anterior na área de coñecemento do medio natural, social e cultural.

A atención particular que se concede á xeografía e á historia como referentes da área, queda xustificada polo seu acusado carácter integrador e globalizador e pola súa sensibilidade ao interpretar o espazo natural e social e a súa evolución a través do tempo. Por outra parte, a complexidade das sociedades actuais e a aparición de novas temáticas -educación ambiental, cívica, para o consumo, a paz ou o lecer-, recomendan a incorporación de contidos procedentes doutras disciplinas como a socioloxía, a antropoloxía, a economía, ou a ecoloxía, que ofrecen perspectivas de Análise diferentes para lograr o obxectivo común, que é o coñecemento da realidade social.

Para a análise da dimensión espacial resulta axeitado o enfoque

ecoxeográfico, que permite tomar en consideración as múltiples variables -naturais e antrópicas- que conforman un espazo e, ademais, atende o dinamismo interno de cada variable e das súas interaccións. A paisaxe, como unidade espacial de análise ecoxeográfica, ten especial relevancia e permite abordar o estudo dos problemas a que a xeografía debe dar resposta.

A historia débelle proporcionar ao alumnado un coñecemento global que resulta necesario para entender o presente e para mellorar o futuro. É preciso tamén facer emerxer no seu estudo suxeitos históricos ata hai pouco moi silenciados, como as mulleres, a clase obreira, os pobres... dándolles o protagonismo que lles corresponde e que vai permitir unha renovación do discurso histórico.

En ambas as dúas materias non se debe esquecer o importante que resulta adquirir un vocabulario conceptual propio e a capacidade para utilizalo e xeneralizalo correctamente. Do mesmo xeito, cumpriría enfiar ao longo do currículo de todos os cursos tres elementos de análise que consideramos imprescindibles para comprender a realidade social: a historia, o espazo e os recursos. Por outra parte, as dúas materias permiten desenvolver unha metodoloxía que compare o inmediato e o afastado, o propio e o alleo, o máis concreto e o máis abstracto, xustificando así a importancia que no currículo debe concederse aos aspectos da xeografía, a historia e a cultura de Galicia.

Non debe esquecerse, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación. A finalidade destas materias concretaríase en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os alumnos e alumnas adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria.

- **Contextualización.**

Segundo o Índice Socioeconómico e Cultural (ISEC) como elemento definitorio do contexto dos centros, o noso centro pertence ao grupo baixo.

Unha das características que debemos destacar do noso alumnado, pola importancia e repercusión que ten na súa formación académica e na nosa labor como docentes, é a falta de motivación e expectativas de cara ao estudo e formación global. A continuación analizamos algunhas das causas que consideramos clave neste aspecto:

A existencia de familias desestruturadas con bastantes problemas de fondo, unha realidade bastante habitual en Muxía, e que repercuten de forma importante no rendemento do noso alumnado.

Moitos nenos/nenas que viven no campo (e constitúen a maioría fronte aos da propia vila) teñen que traballar e axudar á súa familia. Isto implica que o tempo de estudo vese reducido considerablemente pois non se lle dá o valor e a importancia que realmente ten.

A situación xeográfica do centro que dificulta as saídas tanto educativas como laborais do alumnado.

É importante tamén destacar, sobre todo en 2º ESO, o avultado número de casos de nenos con dificultades de aprendizaxe, esixindo que adoptemos, de forma imprescindible, todas as medidas de reforzo das que dispoñemos para proporcionarlle unha atención máis individualizada co obxectivo de que obteñan o título de graduado en ESO.

2. OBXECTIVOS

- **LOMCE: OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA**

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as

alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.**LOMLOE.** Lei orgánica 3/2020, do 29 de decembro, polo que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación.

Ligazón

LOE. Texto **consolidado** da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación, coas modificacións da LOMLOE. [Ligazón](#)

- a) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- b) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- c) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- d) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- e) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- f) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- g) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar

críticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- h) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- i) i) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- j) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

- 3. CONTRIBUCIÓN DA ÁREA/MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Entendemos as competencias clave como a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diversas, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais adquiridas. O concepto de competencia inclúe os saberes, as habilidades e as actitudes que programamos para as materias de Ciencias Sociais.

Os procedementos que empregaremos para desenvolver a nosa actividade docente, e que van permitir acadar as competencias clave, son os seguintes:

-Indagación e investigación a través de hipóteses e conxecturas, observación e recollida de datos, organización e análise dos datos, confrontación das hipóteses,

interpretación, conclusións e comunicación das mesmas.

-Tratamento da información grazas á recollida e rexistro de datos, análise crítica das informacións, a inferencia e o contraste.

-A explicación multicausal coa comprensión e análise dos numerosos factores causais que interveñen na determinación dos fenómenos históricos, xeográficos, sociais e humanos.

O desenvolvemento da área, e en consecuencia posibilitar que o alumnado acade as competencias clave, tamén se levará a cabo a través das actitudes e valores como o rigor e a curiosidade científica, a conservación e valoración do patrimonio, o respecto e tolerancia ás ideas e crenzas doutras persoas e sociedades, a valoración e defensa da paz mundial, a responsabilidade fronte aos problemas colectivos e o sentido da solidariedade. Estas estratexias materializaranse en técnicas como:

- Os mapas de contidos.
- As representacións plásticas.
- Comentarios de texto e obras artísticas.
- O debate, diálogo e coloquio.

As Ciencias Sociais teñen un carácter instrutivo e contextualizador porque axudan a centrar unha información dentro dunha perspectiva social. Deben crear cidadáns e cidadás cualificados e cualificadas capaces de analizar, valorar, opinar e tomar decisións coherentes; de preservar o patrimonio natural, cultural e histórico nunha sociedade en cambio permanente a un ritmo acelerado.

Desenvolvemento das competencias clave nas materias do Departamento de Xeografía e Historia:

1. Competencia en comunicación lingüística. (CCL)

A contribución dende a Xeografía e Historia á adquisición desta competencia está determinada polo uso da lingua como principal instrumento para organizar o pensamento, para aprender e para explicar, e como vehículo de comunicación no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Dende a Xeografía e Historia é posible adquirir e utilizar correctamente un vocabulario preciso e específico. Permiten o dominio das habilidades de ler e escribir diferentes tipos de textos como elementos de información social e histórica. Axudan a desenvolver a capacidade de expoñer clara e sistematicamente as ideas, argumentando con rigor e precisión.

2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia y tecnoloxía. (CMCCT)

A Xeografía e Historia axuda á consecución desta competencia grazas ao traballo con materiais estatísticos (táboas, listados, gráficos ou diagramas) e á realización de cálculos matemáticos sinxelos para comprender ou comparar fenómenos de carácter social, económico ou xeográfico.

3. Competencia dixital. (CD)

A Xeografía e Historia vai a contribuír ao desenvolvemento de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento. Permiten insistir en que a información é preciso saber utilizala, xa que por si mesma non produce unha forma axeitada de coñecemento. Axudan a comprender e integrar a información nos esquemas previos de coñecemento e capacitarse para a transmisión desta información dun xeito eficaz.

4. Competencia para aprender a aprender. (CAA)

A Xeografía e Historia, no seu desenvolvemento metodolóxico, axudan á consecución de ferramentas que facilitan a aprendizaxe e permiten atopar respostas que se correspondan cun coñecemento racional, orientando os procesos de aprendizaxe.

5. Competencia social e cívicas. (CSC)

A Xeografía e Historia facilita as relacións dentro dun modelo de sociedade cada vez máis plural, e a comprensión da realidade social. Axudan á conformación das identidades sociais e territoriais. Constrúen as categorías de tempo e espazo social, permitindo a construción de tempo e espazo persoal no alumnado. Incorporan a visión de que o mundo no que vivimos é froito das decisións que tomaron os nosos antepasados máis ou menos libremente, permitindo o desenvolvemento dunha competencia social democrática e posibilitando unha interacción responsable co medio. O alumnado adquire a conciencia de que o futuro está condicionado polas nosas decisións e actuacións, e adopta unha posición comprometida e responsable ante este. Aplican unhas metodoloxías participativas, interactivas e dialóxicas, propiciando as habilidades para participar na vida cívica, asumir valores democráticos e cumprir os deberes.

6. Sentido de iniciativa persoal e espírito emprendedor. (CSIEE)

A Xeografía e Historia va a contribuír á adquisición desta competencia mediante a planificación das tarefas, a racionalización no traballo dos contidos ou a elección das técnicas de estudo.

7. Conciencia e expresións culturais. (CCEC)

A contribución da Xeografía e Historia concrétese facilitando a selección e coñecemento de obras de arte relevantes, ben polo seu significado na caracterización de estilos e artistas; permitindo apreciar, comprender e valorar as diferentes manifestacións culturais e artísticas materiais e inmateriais, utilízalas para o enriquecemento persoal e estímolas como elementos do patrimonio cultural.

• **4. COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO**

O departamento de Ciencias Sociais do IES de Ramón Caamaño estará composto no presente curso académico por ALFONSO RODRIGUEZ GONZALEZ , Xefe

de departamento, que imparte as seguintes materias:

<i>MATERIA</i>	<i>CURSO</i>
🕒 Xeografía e Historia	
1º ESO A	
2º ESO A	
3º ESO A	
4º ESO A	
🕒 Economía	4ºESO

<i>MATERIA</i>	<i>CURSO</i>
🕒 Xeografía e Historia	

O departamento realizará unha reunión trimestral.

• 5. TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS

XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º ESO

1º TRIMESTRE

🕒 UNIDADE 1. O inicio da Idade Media

- ⌚ UNIDADE 2. Al-Ándalus
- ⌚ UNIDADE 3. A Europa feudal
- ⌚ UNIDADE 4. O desenvolvemento das cidades na Idade Media

2º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 5. Os reinos cristiáns hispánicos.
- ⌚ UNIDADE 6. A cultura e a arte na Idade Media.
- ⌚ UNIDADE 7. O estudo físico de España.
- ⌚ UNIDADE 8. A poboación do mundo.
- ⌚ UNIDADE 9. As cidades
- ⌚ UNIDADE 10. O continente europeo. Poboación e cidades

3º TRIMESTRE

- ⌚
- ⌚ UNIDADE 11. España: territorio, poboación e cidades
- ⌚ UNIDADE 12 Xeografía física e humana de Galicia.

1º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 1. A crise do Antigo Réxime
- ⌚ UNIDADE 2. A Revolución Industrial e os cambios sociais.
- ⌚ UNIDADE 3. Industrialización e sociedade na España de século XIX.
- ⌚ UNIDADE 4. Revolucións liberais e Nacionalismos.
- ⌚ UNIDADE 5. O Imperialismo.
- ⌚ UNIDADE 6. Construcción do réxime liberal na España do século XIX

2º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 7. A arte do século XIX.
- ⌚ UNIDADE 8. A Iº Guerra Mundial. A R. Rusa e o nacemento da URSS
- ⌚ UNIDADE 9. Os “felices 20” e a Gran Depresión.
- ⌚ UNIDADE 10. Fascismo e Nazismo.
- ⌚ UNIDADE 11. A 2º Guerra Mundial.
- ⌚ UNIDADE 12. España, da crise de 98 á Guerra Civil.
- ⌚ UNIDADE 13. Mundo bipolar: A Guerra Fría.
- ⌚ UNIDADE 14. O mundo desenrolado dende 1945 a

actualidade.

3º TRIMESTRE

⌚ UNIDADE 15. España, da ditadura á democracia.

⌚ UNIDADE 16. A descolonización e o Terceiro Mundo.

⌚ UNIDADE 17. O mundo subdesenvolvido dende 1945 a actualidade.

⌚ UNIDADE 18. A arte no século XX.

• 6. AVALIACIÓN

• **Criterios de avaliación en relación ás competencias básicas.**

A **avaliación das competencias** realizarase a través de:

⌚ O desenvolvemento dos contidos da materia.

⌚ O recoñecemento da propia competencia básica.

⌚ O nivel de desempeño alcanzado en cada unha das oito competencias:

1. O dominio da lingua oral e escrita en múltiples contextos

Expresar pensamentos, emocións, vivencias e opinións; darlle coherencia e cohesión ao discurso; gozar escoitando, dialogando, lendo ou expresándose de forma oral e escrita.

1. O emprego espontáneo de razoamentos matemáticos

Coñecer e manexar os elementos matemáticos básicos en situacións reais ou

simuladas da vida cotiá, e pór en práctica procesos de razoamento que leven á solución dos problemas, á obtención de información ou á toma de decisións.

1. O emprego responsable do medio e dos recursos naturais

Ser consciente da influencia que ten a presenza humana no espazo e das modificacións que introducen, adoptando unha actitude crítica na observación da realidade e na análise das mensaxes informativas e publicitarias, así como uns hábitos de consumo responsable na vida cotiá.

1. A autonomía e eficacia no tratamento crítico da información

Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para organizar e procesar a información, e resolver problemas reais de modo eficiente, mostrando unha actitude crítica e reflexiva.

1. A participación social e valoración da democracia

Exercer activa e responsablemente os dereitos e deberes da cidadanía, valorando as diferenzas e recoñecendo a igualdade de dereitos entre diferentes colectivos, en particular, entre homes e mulleres.

1. A capacidade de expresarse artisticamente e gozar con iso

Desenvolver a iniciativa, a imaxinación e a creatividade para realizar creacións propias; coñecer as distintas manifestacións culturais e artísticas; e interesarse pola conservación do patrimonio.

1. O control das propias capacidades de aprendizaxe

Ser consciente do que se sabe e do que cómpre aprender; coñecer as propias potencialidades e carencias, tirando proveito das primeiras e tendo motivación e vontade para superar as segundas.

1. A capacidade de elixir e sacar adiante proxectos individuais ou colectivos

Marcarse obxectivos, planificar, manter a motivación, tomar decisións, actuar,

autoavaliarse, tirar conclusións, aprender dos erros, valorar as posibilidades de mellora etc.

Teremos en conta a relación entre os criterios de avaliación e as competencias básicas:

COMPETENCIA BÁSICA

1. O dominio da lingua oral e escrita en múltiples contextos

CRITERIO DE AVALIACIÓN

- ⌚ Realizar unha lectura comprensiva de fontes de información (textos, mapas, gráficas, imaxes etc)
- ⌚ Ser capaz de comunicar a información obtida de forma correcta por escrito.
- ⌚ Empregar o vocabulario técnico e procurar buscar o seu significado no diccionario.
- ⌚ Realizar traballos de investigación sobre as sociedades que se estudan.
- ⌚ Facer exposicións orais de traballos.
- ⌚ Realizar debates, aprendendo a formular preguntas, observar, seleccionar, analizar, sintetizar información e transformala

en coñecemento, expoñer ideas, construír argumentos, formular hipóteses, etc. O diálogo esixe exercitarse na escoita, a exposición e a argumentación e, para iso, é necesario verbalizar os conceptos, facer explícitas as ideas, formar os xuízos e estruturalos de forma coherente.

1. *O emprego espontáneo de razoamentos matemáticos*

- ⌚ Utilizar o mapa de fusos horarios.
- ⌚ Usar a escala nun plano e nun mapa
- ⌚ Realizar liñas cronolóxicas espazo - temporais.
- ⌚ Utilizar as convencións e unidades cronolóxicas e as nocións de evolución e cambio, sendo capaz de aplicalas a feitos e procesos referidos á prehistoria e historia antiga, moderna e contemporánea do mundo.
- ⌚ Interpretar e realizar gráficas

aplicándolas a feitos históricos e xeográficos como evolución de prezos, taxas de mortalidade e natalidade, movementos migratorios etc.

1. O emprego responsable do medio e dos recursos naturais

- ⌚ Coñecer a estrutura e distribución espacial da poboación en Galicia, España e o mundo.
- ⌚ Comparar os trazos físicos máis destacados (relevo, clima, augas e elementos bioxeográficos) que configuran os grandes medios naturais do planeta, con especial referencia a Galicia.
- ⌚ Interpretar a paisaxe da súa contorna, identificando os seus trazos característicos e relacionando elementos físicos, recursos e formas de asentamentos rurais e urbanos.
- ⌚ Identificar e explicar exemplos de riscos de impactos que a

acción humana ten sobre o medio, analizando as súas causas e efectos, e achegando medidas e condutas para prevelos e limitalos, facendo unha especial referencia á necesidade de buscar solucións alternativas coma a reciclaxe ou o uso de enerxías alternativas.

1. O emprego responsable do medio e dos recursos naturais

- ⌚ Coñecer as diferentes actividades agrícolas, industriais, explotación de materias primas e fontes de enerxía en Galicia, España e o mundo, tendo en conta os beneficios e conflitos que traen consigo.
- ⌚ Coñecer os principais sistemas agrarios e de explotación pesqueira, identificando os problemas que poden conlevar, e o tipo de paisaxe que modifican.
- ⌚ Analizar os diferentes impactos medioambientais das

diversas actividades económicas.

⌚ Comprender a importancia da globalización económica e as consecuencias e repercusións que ten no planeta, tanto a nivel social e económico, como a nivel ambiental.

⌚ Identificar os grandes avances nos campos da tecnoloxía e a industria e a súa repercusión no resto de actividades económicas.

⌚ Identificar os trazos fundamentais das revolucións industriais e liberal-burguesas, valorando os grandes procesos de transformación que experimentou o mundo occidental, e analizando as repercusións e o impacto medioambiental.

1. A autonomía e eficacia no tratamento crítico da información

⌚ Localizar nun mapa os elementos básicos que configuran o medio físico mundial, de

España e de Galicia.

⌚ Utilizar Google maps e Google Earth.

⌚ Analizar o crecemento das áreas urbanas, a través da observación dos planos urbanos, e as súas novas modalidades, a diferenciación social e funcional do espazo urbano e algúns dos seus problemas, aplicando este coñecemento a exemplos de cidades españolas e galegas.

1. A autonomía e eficacia no tratamento crítico da información

⌚ Realizar actividades interactivas para afianzar os coñecementos adquiridos ou para buscar información de forma activa.

⌚ Identificar as causas e consecuencias de feitos e procesos históricos significativos, establecendo conexións entre elas e recoñecendo a causalidade

múltiple que comportan os feitos sociais.

1. A participación social e valoración da democracia

- ⌚ Analizar a través das sociedades do pasado os dereitos e deberes da cidadanía, valorando as diferenzas e recoñecendo a igualdade de dereitos entre diferentes colectivos, en particular, entre homes e mulleres.
- ⌚ Valorar as aportacións políticas da democracia grega e o legado romano no noso sistema político e no dereito occidental.
- ⌚ Diferenzar os trazos que caracterizan algunha das primeiras civilizacións urbanas e a civilización grega.
- ⌚ Situar no tempo e no espazo as diversas unidades políticas que coexistiron na Península Ibérica durante a Idade Media, distinguindo as súas peculiaridades e

recoñecendo na España actual exemplos da pervivencia do seu legado cultural e artístico, particularmente no mundo urbano.

⌚ Valorar a identidade do período medieval galego nos seus momentos fundamentais, destacando o papel hexemónico que exerce a Igrexa na economía, na cultura ou na articulación do poboamento e establecendo unha relación entre as súas crises sociais e a xeral do feudalismo.

⌚ Describir os trazos sociais, económicos, políticos, culturais e artísticos que caracterizan a Europa medieval

1. *A participación social e valoración da democracia*

⌚ Distinguir os principais momentos na formación e evolución do Estado moderno destacando as características máis relevantes da monarquía

hispánica e do imperio colonial español.

- ⌚ Expoñer as características sociais, económicas e políticas do Antigo Réxime derivando delas as transformacións que se producen en Europa no século XVIII e explicando os trazos significativos do reformismo borbónico en España e en Galicia.
- ⌚ Identificar as principais institucións que caracterizan á organización política -administrativa de Galicia e do estado español.
- ⌚ Saber analizar as relacións de interdependencia que se establecen entre as diferentes áreas do mundo.
- ⌚ Explicar as razóns da hexemonía política e económica dos países europeos desde a segunda metade do século XIX e XX, identificando os conflitos e problemas que caracterizan estes anos.
- ⌚ Identificar e caracterizar as distintas etapas da evolución política, social e económica de España e de Galicia durante o século XX e os avances e retrocesos no camiño cara á modernización económica, á consolidación do sistema democrático, e á pertenza á Unión Europea.
- ⌚ Coñecer os dereitos e deberes dos cidadáns.
- ⌚ Realizar unha reflexión crítica sobre os valores do

contorno e ao ofrecer como referente ético común os valores que sustentan a Declaración universal dos dereitos humanos, a Constitución española e o Estatuto de Autonomía de Galicia.

1. *A participación social e valoración da democracia*

- ⌚ Adquirir habilidades para vivir en sociedade e para exercer a cidadanía democrática, ao favorecer o desenvolvemento de destrezas que permiten participar, tomar decisións, elixir a forma axeitada de comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das consecuencias derivadas das decisións adoptadas.
- ⌚ Reforzar a autonomía, a autoestima e a identidade persoal, a tomar conciencia e facilitar a expresión dos propios pensamentos, valores, sentimentos e accións. Ao impulsar os vínculos persoais baseados nos sentimentos e os valores da convivencia e a participación, contribúe a fomentar habilidades sociais destinadas a mellorar as relacións interpersoais.
- ⌚ Coñecer a diversidade cultural e racial, xa que axuda a xerar sentimentos non excluíntes e a interiorizar o valor de respecto, así como a aceptar e usar convencións

e normas sociais facilitadoras da convivencia.

1. *A capacidade de expresarse artisticamente e gozar con iso*

⌚ Fomentar o diálogo xa que axuda a afrontar e resolver as situacións de conflito mediante procedementos non violentos.

⌚ Observar imaxes das paisaxes naturais do planeta para educar os sentidos na valoración estética da mesma.

⌚ Coñecer e observar as manifestacións artísticas da Prehistoria.

⌚ Observar o patrimonio artístico grego e romano.

⌚ Comprender os trazos característicos da cultura castrexa, a área xeográfica na que se desenvolven e a súa particular forma de ocupación do territorio.

⌚ Identificar e localizar os principais estilos artísticos do Medievo e da Idade Moderna, e aplicar ese coñecemento á análise

dalgunhas obras e autores representativos destes estilos.

1. A capacidade de expresarse artisticamente e gozar con iso

⌚ Aprender a recoñecer e respectar o patrimonio histórico-artístico da nosa contorna.

⌚ Realizar obras de arte, debuxos ou maquetas sobre temas históricos que nos servirán para afianzar os contidos de clase e para desenvolver as habilidades artísticas do alumnado.

1. O control das propias capacidades de aprendizaxe

⌚ Localizar lugares ou espazos nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas e obtén información sobre o espazo representado a partir da lenda e da simboloxía, e elabora mapas sinxelos iniciándose no emprego de recursos informáticos.

⌚ Ler de forma comprensiva, aprender a subliñar o importante e a extraer

información de cada apartado para poder elaborar os esquemas conceptuais da materia.

- ⌚ Realizar esquemas sobre cada unidade. O estímulo das destrezas orientadas á recompilación e á síntese de información, á transformación da información en coñecemento, ao desenvolvemento das habilidades sociais que permiten o traballo en equipo e a participación favorecen tamén as aprendizaxes posteriores.
- ⌚ Caracterizar e situar cronolóxicamente e xeograficamente as grandes transformacións e conflitos mundiais que tiveron lugar na primeira metade do século XX.
- ⌚ Analizar os procesos de cambio desde a segunda metade do século XX, e aplicar este

coñecemento á comprensión dalgúns dos problemas internacionais máis destacados da actualidade.

- ⌚ Fomentar o diálogo e o debate na aula. O desenvolvemento do diálogo e a valoración das razóns doutras persoas require admitir a diversidade de respostas ante un mesmo problema.

1. A capacidade de elixir e sacar adiante proxectos individuais ou colectivos

- ⌚ Analizar os traballos en grupo a través da cultura megalítica, das pirámides en Exipto e aprende a valorar aspectos como a cooperación, organización ou a colaboración.
- ⌚ Realizar de forma individual e tamén en grupo, coa axuda do profesor, un traballo sinxelo de carácter descritivo sobre algún pazo ou mosteiro da comarca, utilizando fontes diversas (prensa, bibliografía,

páxinas web, etc.), seleccionando a información máis relevante, integrándoa nun esquema ou guión e comunicando os resultados do estudo de forma intelixible.

- ⌚ Realizar traballos individuais e en grupo sobre algún foco de tensión política ou social no mundo actual, indagando os seus antecedentes históricos, analizando as causas e previndo posibles desenlaces, utilizando para iso diversas fontes de información, incluídas as que permitan obter interpretacións diferentes ou complementarias dun mesmo feito.

- ⌚ Realizar en pequeno grupo unha investigación no contorno sobre algún aspecto da historia recente, utilizando fontes orais que permitan

traballar aspectos de vida cotiá e memoria histórica, e procurar conecta-los a contextos máis amplos, sendo capaz de expoñer e defender as súas conclusións.

- ⌚ Fomentar o diálogo e os debates na aula. A argumentación, á elaboración de ideas propias, o estudo de casos que esixan un posicionamento persoal sobre un problema e a procura de posibles solucións posibilita o coñecemento dun mesmo, o autocontrol e o equilibrio emocional, necesarios para desenvolver un comportamento autónomo. Prevé así mesmo a necesidade de planificar, tomar decisións con criterio propio e asumir a responsabilidade da elección.

- **Criterios de cualificación**

A cualificación final de cada unha das avaliacións realizadas ao longo do curso, (nas **materias de CC.SS de 1º, 2º, 3º e 4º da ESO**), da avaliación final de xuño e mesmo das probas de contidos mínimos será resultado da valoración numérica das actitudes, atención, esforzo diario, e o resultado das probas escritas. Deste xeito os criterios de cualificación son como seguen:

- ⌚ **Traballo diario na aula e fóra desta , atención, actitude: 20% da cualificación.**
- ⌚ **Probas escritas obxectivas: 80% da cualificación.**
- ⌚ **Condición obrigatoria de presentar ou expoñer, segundo corresponda, traballos de investigación, lectura, etc. para obter a cualificación de aprobado, por considerar que reflicten o grao de interese e a actitude de responsabilidade e esforzo do alumno. A non presentación dos traballos en prazo ou en forma supón un suspenso na avaliación.**
- ⌚ **En 4º da ESO establécese, de forma optativa, a posibilidade de ler unha novela gráfica ou libro relacionado ca materia por trimestre, que poderán subir a nota de avaliación ata 0.5 puntos por novela. Serán analizadas mediante probas escritas (traballos ou exames) ou orais, para demostrar que foron lidos e comprendidos.**

Na materia de Economía de 4º da ESO os criterios de cualificación son

como seguen:

- ⌚ **Traballo diario na na aula e fóra desta , atención, actitude: 20% da cualificación.**
- ⌚ **Probas obxectivas: 80% da cualificación.**
- ⌚ **Condición obrigatoria de presentar ou expoñer, segundo corresponda, traballos de investigación, lectura, etc. para obter a cualificación de aprobado, por considerar que reflicten o grao de interese e a actitude de responsabilidade e esforzo do alumno. A non presentación dos traballos en prazo ou en forma supón un suspenso na avaliación.**

Compre salientar que no caso de manifesto abandono dalgunha das competencias básicas, o alumno non podería ser avaliado positivamente, e dicir, é preciso cumprir os mínimos esixibles en cada unha das capacidades básicas para ser cualificado positivamente. **Farase media a partir dun 3 na proba escrita**, xa que unha cualificación inferior considérase abandono dunha parte da materia.

Así mesmo, terase en conta a hora de avaliar as posibles **faltas de ortografía**, que **poderán restar á cualificación final obtida ata 1 punto (0,1 por cada falta)**. A finalidade de este criterio é contribuír dende todas as materias do currículo a mellorar a expresión escrita do alumnado.

É **necesario aprobar as tres avaliacións** para superar a materia en xuño, posto que se imparten contidos diferenciados. A avaliación sera continua. Ó abeiro da Orde 8 de setembro de 2021, xunto ca normativa de avaliación da Orden de 25 de xaneiro de 2022, os discentes que aproben as tres avaliacións o 6 de xuño deberán facer un traballo obrigatorio para manter ou subir a nota media, 0,5 puntos. Os alumnos suspensos (agora sen opción a setembro) faràn os exames de recuperación con data límite 21 de xuño de 2022.

A incomparecencia non xustificada a un exame é motivo de suspenso no bloque avaliado. Pola contra, no caso de non poder asistir a un exame por un motivo xustifico, o profesor poderá establecer outra data para facelo, ou determinar unha cualificación en función dos datos que ten do alumno ata ese momento.

- 1 Establecerase unha **convocatoria extraordinaria en Xuño**, na que os alumnos que non aprobasen deberán examinarse dos contidos de toda a materia nunha soa proba.

- **Avaliación dos alumnos con materias pendentes.**

Ó abeiro da Orde do 30 de Setembro de 2004 (DOG do 22 de Outubro de 2004) sobre avaliación, promoción e titulación na Educación Secundaria Obrigatoria, o Departamento de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia deberá facer probas extraordinarias de avaliación a todos aqueles alumnos/as que teñan materias pendentes do curso anterior. Para iso, realizarase unha proba escrita en cada avaliación, que coincida cas avaliacións ordinarias na 1º e 2º avaliación e adiantarase a maio no caso da 3º.

Para facer un seguimento axeitado destes alumnos coa materia pendente, o xefe do Departamento acordou elaborar unha serie de **materiais didácticos de traballo cos obxectivos mínimos do curso**. Consiste na entrega duns cadernos de traballo no que se recollen os contidos básicos e actividades para entregar sobre as distintas unidades da materia. Estas actividades serán entregadas no **mes de outubro** para que as realicen con tempo e se devolvan feitas antes de decembro. Unha vez corrixidas e aclaradas as posibles dúbidas do alumnado devólvense para que poidan estudar os contidos e repasar as actividades antes das probas escritas, que estarán referidas ós contidos do material entregado.

Os alumnos coa materia pendente terán á súa disposición o xefe do Departamento para a resolución de dúbidas ben nos períodos de lecer ou noutro no que o permita o horario.

Das tres probas escritas ao longo do curso, os alumnos pendentes serán informados por parte do profesor responsable coa debida antelación. Estas probas versarán sobre os contidos mínimos e terase en conta a realización das actividades realizadas polo alumno ao longo do curso.

Orden del DOG nº 48 de 2021/3/11

LOMLOE. Lei orgánica 3/2020, do 29 de decembro, polo que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación. [Ligazón](#)

LOE. Texto **consolidado** da Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación, coas modificacións da LOMLOE. [Ligazón](#)

A programación actual adáptase a lexislación vixente neste momento.

Criterios de cualificación para superar as materias pendentes:

- 🕒 **A realización das actividades propostas ó longo do curso suporá un 20% da nota.** Deberán ser entregadas no tempo e forma establecidos polo departamento.
- 🕒 **A avaliación da proba escrita suporá o outro 80%.**
- 🕒 É necesario tanto o traballo do curso como os coñecementos amosados no exame para poder aprobar a materia.
- 🕒 Aqueles alumnos que non entreguen as actividades propostas dependerán exclusivamente da nota do exame.

Tanto os criterios das materias pendentes coma os da avaliación ordinaria son explicados na aula ao inicio do curso académico ao alumnado.

- **Procedementos de avaliación**

Para poder avaliar o ensino – aprendizaxe teremos en conta os seguintes procedementos de avaliación, e concretaremos que instrumentos teremos en conta para poder analizalos:

- ⌚ A observación directa do progreso do alumnado que se realizará de forma diaria, vendo os seus problemas, a súa implicación e a súa labor diaria fóra da aula. Estes datos serán recollidos por escrito no caderno de aula do profesorado.
- ⌚ Análise das actividades realizadas polo alumno dentro e fóra da aula.
- ⌚ Observación do alumnado nas tarefas de investigación. Comprobaremos o grao de rigorosidade na recollida de datos e no tratamento dos mesmos, así como os esquemas e resumos para cada unha das unidades didácticas que os alumnos deberán recoller por escrito no caderno.
- ⌚ Valoración dos contidos adquiridos polo alumnado e das competencias básicas.
- ⌚ A actitude, a participación voluntaria e seguimento diario das explicacións do profesor na aula quedarán rexistradas por escrito no caderno do profesor. O que valoramos é a capacidade do alumnado para razoar e solucionar problemas e preguntas que lle suscitamos ou que xorden debido a súa curiosidade, a motivación persoal perante a materia e as dificultades que xorden, así como a capacidade de argumentar e de respectar a opinión dos demais.
- ⌚ Reflexión sobre a capacidade de traballo en grupo e a súa exposición en clase. Analizaremos por escrito si son capaces de defender as súas ideas, si respectan ás dos compañeiros, si participan de forma activa na discusión, e tamén as formas de expresarse oralmente e a

utilización de medios técnicos que contribúen a desenvolver as explicacións.

- ⌚ Para poder avaliar o coñecemento previo específico dos nosos alumnos e as súas destrezas realizaremos unha ficha de Avaliación inicial na que incluiremos actividades relacionadas coas competencias, tales como: a lectura e interpretación de textos, a extracción da temática ou do tema principal, a elaboración dun resumo ou esquema. E outras de contidos específicos con preguntas curtas, definicións, preguntas de completar ou encher ocos.
- ⌚ Tamén se poden facer sondeos en clase mediante preguntas directas ó alumnado, rexistrando o seu coñecemento ou dominio de temas e conceptos concretos, a habilidade para dar respostas a cuestións concretas, ou tamén para coñecer cuestións relacionadas coa docencia como a dispoñibilidade de medios para traballar en casa tales como os informáticos.
- ⌚ En función dos resultados da avaliación inicial poderemos adoptar medidas específicas para cada alumno segundo as súas necesidades, empregando para iso fichas de reforzo, de ampliación, incidindo na elaboración de esquemas conceptuais como elemento básico de comprensión, redistribución do alumnado na aula para lograr que colaboren entre eles mesmos, ou adoptando medidas máis concretas, se fose necesario, contando sempre coa colaboración do departamento de orientación (ACI, Agrupamento etc.)

- **Instrumentos de avaliación**

- 1 As fontes ou instrumentos de avaliación de que nos serviremos para avaliar o proceso de aprendizaxe dos alumnos serán:

PROCEDEMENTOS

- 1) A observación directa do progreso do alumnado.

- 1) Análise das actividades realizadas polo alumnado na aula e fóra dela.

- 1) Observación do alumnado nas tarefas de investigación.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

- 1) Recollida de datos no caderno de aula do profesor: rexistro das dificultades do alumnado, do traballo diario dentro e fóra da aula, do grao de consecución do mesmo.

- 2) Corrección dos cadernos do alumnado ou actividades para entregar. Valoraremos a organización, presentación adecuada, lexibilidade, ortografía e composición correctas. E o grao de execución das actividades.

- 3) Probas escritas.

- 1) Análise de traballos de investigación ou actividades en aula empregando as TIC. Teremos en conta como buscan información, en que

fontes, si a contrastan, como extraen as conclusións (si saben explicalo correctamente), e como as redactan, (si empregan vocabulario propio, si entenden os conceptos máis específicos).

1) Valoración dos contidos adquiridos polo alumnado e das competencias básicas.

1) Probas escritas obxectivas. Nas que se avaliarán competencias mediante a realización e interpretación de mapas, gráficos, análises de datos estatísticos, elaboración de resumos e esquemas, comprensión de documentos históricos sinxelos, elaboración de eixos cronolóxicos. E avaliaremos conceptos e básicos da materia e cuestións reflexivas nas que se amose a asimilación dos contidos, a capacidade de relación ou de causa-efecto, e a habilidade discursiva.

2) Corrección dos cadernos, das actividades e dos esquemas conceptuais.

3) Repaso diario das unidades en clase. Valoraremos o grao de comprensión dos contidos e repaso dos mesmos, mediante a realización de preguntas ó principio da clase e o repaso dos esquemas conceptuais.

1) Reflexión sobre a capacidade de traballo en grupo e a súa exposición en clase.

1) Realización e exposición de traballos ou debates. Analizaremos por escrito si son capaces de defender as súas ideas, si respectan ás dos compañeiros, si participan de forma activa na discusión, e tamén as formas de expresarse oralmente e a utilización de medios técnicos que contribúen a desenvolver as explicacións. A busca de información, a súa exposición (presentación, corrección ortográfica,

emprego das TICs), e comprensión.

1) Estudo da actitude, a participación voluntaria e seguimento diario das explicacións do profesor na aula

1) Valoración por escrito da participación e actitude. Preténdese valorar a participación dos alumnos e das alumnas na marcha da clase, o que entroncaría co ensino activo e participativo que se defende na metodoloxía. Quedarán rexistradas por escrito no caderno do profesor. O que valoramos é a capacidade do alumnado para razoar e solucionar problemas e preguntas que lle suscitamos ou que xorden debido a súa curiosidade, a motivación persoal perante a materia e as dificultades que xorden, así como a capacidade de argumentar e de respectar a opinión dos demais.

Así terase en conta interese polas actividades, as preguntas que

se fan, as respostas ás pregunta do profesor e dos compañeiros, a actitude de respecto cara ós demais e a participación e realización de traballos tanto individuais como de grupo.

7. ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

Nas distintas unidades da materia traballaremos os seguintes elementos transversais:

Xeografía e Historia 2º da ESO

Elemento transversal

1. Comprensión lectora.

Contido transversal do currículo.

- ⌚ Ler comprensivamente e analizar de forma crítica textos breves históricos sobre as sociedades do pasado.
- ⌚ Seleccionar e sistematizar información obtida de distintas fontes (mapas, gráficas, textos, imaxes etc.)
- ⌚ Empregar os mapas mentais como unha técnica básica de estudo.
- ⌚ Ser consciente do paso do tempo

empregando as liñas do tempo.

- ⌚ Extraer as ideas principais de textos sinxelos sobre as unidades que impartimos en clase, e a temática dos mesmos.

1. Expresión oral e escrita

- ⌚ Coñecer e iniciarse no emprego da terminoloxía propia.

- ⌚ Argumentar e razoar os propios puntos de vista sobre as temáticas estudadas na unidade, de forma oral e escrita, con claridade e coherencia.

1. Comunicación audiovisual

- ⌚ Realizar traballos de investigación favorecendo o uso das TIC.

1. Uso das TIC

- ⌚ Realizar traballos de investigación que partan do establecemento de conxecturas, da observación, experimentación e da toma de conciencia dos sentimentos e sensacións como medios básicos para

obter información, seleccionala, organízala, extraer conclusións e comunicalas sen esquecer a introdución ao manexo das TIC para este fin e valorando o esforzo realizado.

⌚ Identificar os elementos principais da contorna partindo do máis próximo a través da observación e uso das TIC.

1. Emprendemento, creatividade, iniciativa e traballo en equipo.

⌚ Participar en actividades individuais e de grupo adoitando un comportamento responsable, construtivo e solidario, valorando o esforzo e o coidado do material.

1. Educación cívica e constitucional

⌚ Recoñecer á pertenza a certos grupos e participar neles respectando os principios básicos de convivencia.

1. Fomento da igualdade, da tolerancia e da resolución

⌚ Traballar en equipo e adoiar un comportamento de respecto

pacífica de conflitos.

1. Adopción dos valores democráticos e do respecto ós dereitos humanos.

1. Promover a seguridade viaria a través de valores como a tolerancia, a prudencia, o autocontrol e o diálogo.

e tolerancia ante as achegas alleas.

- ⌚ Recoñecer as relacións simples de parentesco familiar e os seus roles identificándose, situándose e valorando á pertenza a unha familia con características propias así como contribuindo ao reparto equitativo das tarefas domésticas entre os seus membros.

- ⌚ Observar e discriminar diferentes elementos viarios que debera recoñecer un peón ou peoa para unha circulación óptima pola rúa.

Historia 4º da ESO

Elemento transversal

1. Comprensión lectora.

Contido transversal do currículo.

- ⌚ Ler comprensivamente e analizar de forma crítica textos breves históricos sobre as

sociedades do pasado.

🕒 Seleccionar e sistematizar información obtida de distintas fontes (mapas, gráficas, textos, imaxes etc.)

🕒 Empregar os mapas mentais como unha técnica básica de estudo.

🕒 Ser consciente do paso do tempo empregando as liñas do tempo.

🕒 Analizar e comentar textos sobre as unidades que impartimos en clase, extraendo as ideas e a temática dos mesmos e situándoos no contexto histórico correspondente.

1. Expresión oral e escrita

🕒 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.

🕒 Argumentar e razoar os propios puntos de vista sobre as temáticas estudadas na unidade, de forma oral e escrita, con claridade e

coherencia.

1. Comunicación audiovisual

- ⌚ Realizar traballos de investigación favorecendo o uso das TIC.

1. Uso das TIC

- ⌚ Realizar traballos de investigación que partan do establecemento de conxecturas, da observación, experimentación e da toma de conciencia dos sentimentos e sensacións como medios básicos para obter información, selecciónala, organizala, extraer conclusións e comunicalas sen esquecer a introdución ao manexo das TIC para este fin e valorando o esforzo realizado.

- ⌚ Identificar os elementos principais da contorna partindo do máis próximo a través da observación e uso das TIC.

1. Emprendemento, creatividade,

- ⌚ Participar en actividades

iniciativa e traballo en equipo.

individuais e de grupo adoitando un comportamento responsable, construtivo e solidario, valorando o esforzo e o coidado do material.

1. Educación cívica e constitucional

⌚ Recoñecer á pertenza a certos grupos e participar neles respectando os principios básicos de convivencia.

1. Fomento da igualdade, da tolerancia e da resolución pacífica de conflitos.

⌚ Traballar en equipo e adoiar un comportamento de respecto e tolerancia ante as achegas alleas.

⌚ Valorar a importancia dos organismos internacionais na consecución da paz como a SDN ou a ONU.

⌚ Rexeitar a confrontación e a loita como medio de resolución de conflitos mediante o estudo do pasado (guerras mundiais, conflito árabe – israelí etc)

1. Adopción dos valores democráticos e do respecto

⌚ Recoñecer as relacións simples de parentesco familiar e os

ós dereitos humanos.

seus roles identificándose, situándose e valorando á pertenza a unha familia con características propias así como contribuindo ao reparto equitativo das tarefas domésticas entre os seus membros.

⌚ Valorar as conquistas dos estados democráticos e a importancia do Estado de Benestar a través dos contidos das unidades didácticas (transición española, sistemas políticos liberais etc)

⌚ Analizar a loita polos dereitos humanos e sociais desde as sociedades do pasado a través do movemento obreiro, do sufraxismo feminino ou da Declaración de Dereitos Universais das Nacións Unidas trala segunda Guerra Mundial.

1. Promover a seguridade viaria a través de valores como a tolerancia, a prudencia, o

⌚ Observar e discriminar diferentes elementos viarios que debera recoñecer un peón

autocontrol e o diálogo.

ou peoa para unha circulación óptima pola rúa.

- **8. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.**

Somos conscientes que en cada clase existen alumnos e alumnas con diferentes ritmos de aprendizaxe. Debemos estar atentos para percibir estas disparidades e saber orientar en cada momento ao alumnado.

Existen diversas estratexias de ensino para poder dar resposta a esta diversidade na aula. Sobre o texto expositivo que serve de guía en cada unidade didáctica, pódense propor diversas actividades que desenvolvan os contidos básicos. A partir do observado e analizado pola profesora, proporanse actividades de nivel de profundización variable, atendendo aos niveis curriculares do alumnado: **actividades de reforzo** para os que teñan máis dificultades, e de **ampliación** para os que adquiriran as aprendizaxes básicas.

- 1 As **actividades en pequenos grupos** tamén poden ser positivas para integrar e complementar ritmos de aprendizaxe diferentes. Nestes casos cómpre que prestemos unha atención especial para evitar que aqueles cunhas maiores dificultades de aprendizaxe deixen a súa parte do traballo e o abandonen nas mans daqueles con menos dificultades.
- 2 Para alumnas e alumnos con outras necesidades educativas específicas estaremos sempre **asesorados polo Departamento de Orientación do Centro**, que nos axudará a propor metodoloxías diversas para estes casos puntuais.

- **9. METODOLOXÍA**

Empregaremos una metodoloxía activa, centrada no alumnado. A finalidade é lograr que o alumnado sexa o centro da súa aprendizaxe, pretendemos estimular á creatividade, a participación, a interacción dos alumnos entre si e no seu contorno, a curiosidade de aprender. O alumnado debe adquirir as competencias necesarias, as habilidades para resolver problemas, comprender contidos, e formarse como persoas e cidadáns.

A través da historia e da valoración empática das sociedades do pasado debemos favorecer comportamentos tolerantes con outras crenzas e culturas que propician habilidades para participar na vida cívica, para consumir valores democráticos e para o cumprimento dos deberes.

O profesor será o guía desa aprendizaxe, ensinándolles como desenvolver técnicas que lles axuden a comprender, a realizar traballos, a buscar información, a pensar por si mesmos de forma crítica. En definitiva trátase de que “aprendan a aprender”, de lograr unha aprendizaxe significativa, de desenvolver máis especificamente os procedementos, para saber facer, para estudar a estratexia axeitada a cada fin e evitar esforzos inútiles con resultados dubidosos.

Así mesmo potenciaremos a interdisciplinariaidade abordando as unidades didácticas desde a perspectiva doutras áreas do currículo para adquirir unha visión unitaria da realidade e rendibilizar outros coñecementos: toponimia, antroponimia, léxico, literatura, plástica e matemáticas.

Desenvolveremos tanto unha aprendizaxe individual como cooperativa, mediante os traballos en grupo. O obxectivo da aprendizaxe cooperativa sería que por un lado o alumnado poidera poñer en práctica técnicas e procedementos de investigación característicos das Ciencias Sociais, e por outro que aprenda a traballar en grupo, a saber escoitar, a ser tolerante, creativo e a abrirse a novas ideas e opinións.

• 10. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

Os recursos e materiais didácticos son instrumentos imprescindibles para unha axeitada práctica de ensino-aprendizaxe:

- ⌚ Libro de texto para facilitar a comprensión e a aprendizaxe que sirva como manual de consulta:
 - XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º DA ESO, SERIE DESCUBRE: Teresa Grence Ruiz, Ana María Guerra Cañizo e outros. Editorial Santillana, 2016.
 - HISTORIA 4º DA ESO, SERIE DESCUBRE: Teresa Grence Ruiz, Ana María Guerra Cañizo e outros. Editorial Santillana, 2016.
- ⌚ Páxina web que nos serve de soporte dixital para desenvolver os contidos das unidades e para aproximalos ó pasado histórico a través de imaxes.
- ⌚ Utilización de imaxes con Internet ou presentacións de Powerpoints para ler e interpretar as imaxes e os espazos representadas en debuxos, infografías e fotografías, cartografía. Dáselle importancia e contido informativo á linguaxe cartográfica e icónica.
- ⌚ Emprego de recursos informáticos para comprender os procedementos de orientación e localización en mapas e planos (ex: Google Earth).
- ⌚ Elaboración de liñas cronolóxicas que nos permitan situar os acontecementos históricos no tempo de forma precisa e ordenada.
- ⌚ Investigación do contorno, para observalo e interpretalo ao longo do tempo mediante fichas de investigación e buscar o porqué das cousas.
- ⌚ Visitas guiadas a centros ou lugares de interese relacionados con contidos da programación.

- ⌚ Mapas murais xeográficos e históricos.
- ⌚ Prensa diaria.
- ⌚ Filmografía axeitada para cada unidade.
- ⌚ Lecturas complementarias de libros de xeografía, historia ou literarios que fagan referencia ó tema a tratar.
- ⌚ Biblioteca do centro.
- ⌚ Consulta de páxinas web específicas de cada tema.
- ⌚ Unidades didácticas confeccionadas polo profesorado para completar determinados aspectos .
- ⌚ Elaboración de esquemas conceptuais para favorecer a comprensión das unidades, recollendo as ideas esenciais das mesmas.
- ⌚ DVD didácticos pertencentes ó fondo da biblioteca do centro así como outros que poida adquirir o propio departamento didáctico.
- ⌚ Distintos tipos de actividades con diferente grao de dificultade e distinta finalidade:
 - Actividades de asimilación: memorización; completar frases, mapas conceptuais e árbores representativas explicativas; resumo; comprensión; definición.
 - Actividades de razoamento: buscar causas, deducir consecuencias; relación causa-efecto; relación xeral; análise (diferenzas); síntese (semellanzas); de aplicación.
 - Actividades léxicas: vocabulario específico do tema; definición de conceptos, familias léxicas (comparación, derivación e parasíntese); sinónimos; antónimos; etimoloxías; definición de termos.

- Actividades de comentario: interpretación; opinión; comprensión.
- Actividades de investigación: investigación xeral; investigación do contorno, fichas.
- Técnicas de aprendizaxe: esquemas; cadro sinóptico; cadro comparativo; mapa conceptual; árbore representativa explicativa (ARE); remuíño de ideas.
- Actividades cartográficas.
- Actividades de bibliografía.
- Actividades de avaliación.
- Actividades de equipo.
- Actividades de ampliación: biografías, consulta en distintas fontes, fichas.

- **11. Plan de reforzo específico**

A cualificación final de cada unha das avaliacións, en caso de levarse a cabo fora do aula , ao longo do curso, (nas **materias de CC.SS de 1º, 2º, 3º e 4º da ESO**), valorarase o traballo (de forma ponderada) , **actitude ante o mesmo, con dous puntos máximo entre as avaliacións efectuadas que entrarán na media.**

- ⌚ **Condición obrigatoria de presentar vía online, correo electrónico ou sms, segundo corresponda, traballos de fichas, etc. para obter os puntos ponderados por considerar que reflicten o grao de interese e a actitude de responsabilidade e esforzo do alumno. A non presentación dos traballos en prazo ou en forma supón a non obtención deses puntos.**

Na materia de Economía de 4º da ESO os criterios de cualificación son os mesmos.

⌚ Compre salientar que no caso de manifesto abandono dalgunha das competencias básicas, o alumno non podería ser avaliado positivamente, e dicir, é preciso cumprir os mínimos esixibles en cada unha das capacidades básicas para ser cualificado positivamente.

TRATAMENTO DAS NOVAS TECNOLOXÍAS.

No mundo actual resulta innegable a importancia que ten a competencia no tratamento da información e a competencia dixital para a comprensión dos fenómenos sociais e históricos. Poder contar con certas habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento resulta imprescindible.

As tecnoloxías da información resultan imprescindibles na actual sociedade da información na que vivimos xa que aumentan as posibilidades de comunicación e axilizan os intercambios e mesmo poden formar parte de traballo cooperativo abarquen espazos físicos e sociais cada vez máis amplos, que son precisamente os que máis interesan á área das ciencias sociais, xeografía e historia.

Por isto, durante o presente curso académico dende este departamento didáctico tratará de desenvolver e fomentar a utilización das novas tecnoloxías da información. O punto principal desta tarefa centrarase na **utilización da aula de informática do centro** para que os/as alumnos/as poidan acceder á información de diversas páxinas web e elaboren sinxelos estudos sobre algún tema de Xeografía ou Historia, **o emprego da aula virtual para todos os alumnos da ESO**, e **o emprego das TIC na aula a través do uso do proxector e tableiros dixitais** que están instaladas nas aulas.

- [12. PLAN DE FOMENTO DA LECTURA.](#)

Na medida en que a linguaxe é un vehículo imprescindible de comunicación no proceso de ensinanza-aprendizaxe e que a maior parte da información que os

alumnos/as reciben é por medio de textos escritos, resulta imprescindible fomentar o hábito lector dentro da nosa actividade.

En cada un dos cursos da Educación Secundaria Obrigatoria tentarase de fomentar este interese pola lectura, do xeito que mellor se adapte ó nivel e o grupo concreto.

É un obxectivo prioritario o de dar a coñecer a tódolos alumnos e alumnas, especialmente ós de novo ingreso no centro, a existencia dunha sección da biblioteca con libros específicos de temas de Xeografía e Historia e posibilidade de consultar a revista mensual *La aventura de la Historia*.

Tamén realizaremos unha labor de asesoramento para todos os que desexen facer unha lectura de libros desta sección.

Establecerase este curso como **lectura optativa** para CC.SS. de 4º da ESO.

Contribuiremos tamén desde o traballo diario na aula mediante a **lectura, en voz alta, de textos relacionados coa materia** por parte do alumnado. Facendo fincapé na correcta entoación, nas pausas, e tratando de que comprendan o que len ó mesmo tempo.

Ademais, tratarase de fomentar a **utilización da biblioteca** como centro de recursos para a elaboración de traballos de diversa índole dentro da materia das Ciencias Sociais.

- **13. COORDINACIÓN CON OUTROS DEPARTAMENTOS.**

En relación á coordinación con outros departamentos, ademais das que a continuación nomeamos, poderanse ampliar ó longo do curso. Esta coordinación farase en relación cos contidos, temporalización, secuenciación, actividades, visitas, etc.

- ⌚ **Ciencias Naturais**, en todo o referido á Xeografía Física (nomenclatura, solos, vexetación, planeta Terra...).
- ⌚ **Relixión**, farase fincapé nas diferentes filosofías e relixións ó longo da historia.
- ⌚ **Lingua Galega e Castelá**, a coordinación irá dirixida a facilitar un contexto histórico para as literaturas e relacionar as distintas correntes artísticas tanto na literatura coma nas distintas manifestacións artísticas. Tamén é importante coordinarse para fomentar actividades de lectura e análise de textos, e actividades de comprensión.
- ⌚ **Plástica**, manifestacións artísticas nos distintos momentos históricos, fundamentalmente nas técnicas artísticas.
- ⌚ **Matemáticas**, métodos estatísticos aplicados ás Ciencias Sociais.

- 14. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS.

As actividades de aula serán complementadas con saídas e actividades extraescolares :

Visita a Vigo, porto pesqueiro, lonxa e Museo do mar.

Carreira de orientación.

Visita al Parador de Muxía e comercios da zona.

Visita a un Museo de arte contemporáneo e Casa das Ciencias en A Coruña.

15. CONSTANCIA DE INFORMACIÓN Ó ALUMNADO.

Nos primeiros días o profesor do departamento informara aos seus alumnos do desenvolvemento do curso: material necesario para a clase, sesións semanais por curso, obxectivos, contidos, tanto os xerais como os mínimos, a temporalización e a secuenciación dos mesmos, os criterios de avaliación e de cualificación, así como os procedementos e instrumentos de avaliación.

Cando o profesor reparta os libros, fara especial fincapé no coidado do material que se lles entrega a cada rapaz (que forren os libros, non escriban neles....) .

No referente ao uso das Tics, hai aulas con equipos informáticos en funcionamento. Os alumnos poderán tocar todo o material sempre baixo a supervisión dos profesores.

- ## 16. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Imos a avaliar non só a aprendizaxe dos alumnos, senón tamén a propia práctica docente, isto lévanos a traballar cunha avaliación formativa, é dicir, que avaliaremos tanto a capacidade do alumno para aprender como a nosa capacidade para transmitir os coñecementos, analizando se empregamos os recursos adecuados e se explicamos coa claridade suficiente para que os nosos alumnos poidan alcanzar os obxectivos estipulados. E para iso podemos realizar:

Cuestionarios a alumnos: os alumnos cubrirán un cuestionario sobre o proceso de ensinanza. Este incluírá cuestións claras e precisas sobre aspectos relevantes da ensinanza (claridade das exposicións, valor motivacional das actividades, suficiencia ou insuficiencia do tempo dedicado, variedade e adecuación dos materiais empregados, percepción da nosa actitude, propostas de mellora, ...). Como exemplo inclúese o seguinte cuestionario valorado mediante

indicadores de logro:

**INDICADO 1
RES**

2

3

4

5

⌚ Existe

u
n
a

c
o
r
r
e
c
t
a

e
s
t
r
u
c
t
u
r
a
c
i
ó
n

d
a

c
l
a
s
e
:

i
n
i
c
i
o
,

d
e
s
e
n
v
o
l
v
e
m
e
n
t
o
,

p
e
c
h
e

⌚ Manif

e

s

t

a

d

o

m

i

n

i

o

d

o

c

o

n

t

i

d

o

e

r

i

g

o

r

o

s

i

d

a

d

e

c

o

n

c

e

p

t

u

a

l

d

a

d

i

s

c

i

p

l

i

n

a

q

u

e

e

n

s

i

n

a

⌚ Comu

n

i

c

a

a

o

s

a

l

u

m

n

o

s

o

a

p

r

e

n

d

i

z

a

x

e

e

s

p

e

r

a

d
o

d
a

c
l
a
s
e

⌚ As

a
c
t
i
v
i
d
a
d
e
s

d
e

e
n
s
i
n
o
-

a
p

r
e
n
d
i
z
a
x
e

s
o
n

c
o
h
e
r
e
n
t
e
s

c
o
a

a
p
r
e
n
d
i
z
a

x
e

d
a

c
l
a
s
e
.

⌚ Organ

i
z
a

a
x
e
i
t
a
d
a
m
e
n
t
e

o

t
r
a
b

a
l
l
o

d
o
s

a
l
u
m
n
o
s

n
a

a
u
l
a

Ⓢ A

m
e
t
o
d
o
l
o
x
í
a

e

o
s

r
e
c
u
r
s
o
s

d
i
d
á
c
t
i
c
o
s

q
u
e

u
t
i
l
i
z
a

s

o
n

m
o
t
i
v
a
d
o
r
e
s
s

e

a
x
u
d
a
n

a
o

l
o
g
r
o

d
a

a
p

r
e
n
d
i
z
a
x
e

⌚ Organ

i
z
a

b
e
n

o

t
e
m
p
o

n
a

c
l
a
s
e

e

d
á
s
e

a

c
o
ñ
e
c
e
r

p
o
l
o
s

a
l
u
m
n
o
s

⌚ Reacc

i
o
n
a

p
o

s
i
t
i
v
a
m
e
n
t
e

f
r
o
n
t
e

a
s

a
c
c
i
ó
n
s

d
o
s

e
s
t
u

d
a
n
t
e
s

⌚ Prom

o
v
e

u
n

b
o

c
l
i
m
a

d
e

r
e
l
a
c
i
ó
n
s

i

n
t
e
r
p
e
r
s
o
n
a
i
s

n
a

a
u
l
a

🕒 Utiliz

a

a
s

c
o
n
s
u
l
t
a
s

d
o
s

a
l
u
m
n
o
s

p
a
r
a

r
e
t
r
o
a
l
i
m
e
n
t
a
r

a

t
o
d
o

o

g

r

u

p

o

⌚ Utiliz

a

e

s

t

r

a

t

e

x

i

a

s

p

a

r

a

c

r

e

a

r

e

m

a
n
t
e
r

u
n

a
m
b
i
e
n
t
e

o
r
g
a
n
i
z
a
d
o

d
e
n
t
r
o

d
a

a
u
l
a

🕒 Atend

e

a

d

i

v

e

r

s

i

d

a

d

e

d

e

n

t

r

o

d

a

a

u

l

a

⌚ Revis

a

a

s

a

c

t

i

v

i

d

a

d

e

s

f

e

i

t

a

s

p

o

l

o

s

a

l

u

m

n

o

s

⌚ Rexist

r

a

a

s

a

c

t

i

v

i

d

a

d

e

s

d

i

a

r

i

a

s

n

o

l

i

b

r

o

d

o

p
r
o
f
e
s
o
r

Preguntas na aula: se o “clima” do grupo o permite, este tipo de procedementos resultan insustituibles para un coñecemento directo dos problemas. As opinións do alumnado sobre como se imparte a materia, sobre as dificultades atopadas e as propostas de mellora, serán anotadas polo profesor para a súa valoración posterior.

Contraste de experiencias e puntos de vista: pódense intercambiar experiencias entre docentes a través das reunións de Departamento.

Análise dos resultados das aprendizaxes: O análise da aprendizaxe debe estar dirixido a buscar as causas que a dificultan, para en caso adecuado tomar medidas de corrección, e a buscar propostas alternativas que melloren o proceso de ensino-aprendizaxe. Cabe mencionar que a obtención de datos negativos por un grupo de alumnos non indica unha avaliación negativa da ensinanza.

En definitiva, o plan de avaliación non se limita a analizar os resultados obtidos en relación cos obxectivos propostos, senón que é un elemento regulador do proceso educativo completo.

- **17. XEOGRAFÍA E HISTORIA.**

17.1 XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º DE ESO

A Xeografía organízase, no primeiro ciclo, en dous bloques: O medio físico e O espazo humano. A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo seguindo un criterio cronolóxico. A aprendizaxe da Xeografía e Historia contribúe á aprendizaxe competencial dunha forma significativa.

Os bloques nos que se distribúen a contidos da área son os seguintes: Bloque 1. A historia, en concreto a historia medieval, Bloque 2. O medio físico. Bloque 3. O espazo humano.

En base o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na CC.AA de Galicia, procedemos a continuación a distribuír o currículo de 2º ESO en Unidades Didácticas.

1º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 1. O inicio da Idade Media
- ⌚ UNIDADE 2. Al-Ándalus

- ⌚ UNIDADE 3. A Europa feudal
- ⌚ UNIDADE 4. O desenvolvemento das cidades na Idade Media

2º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 5. Os reinos cristiáns hispánicos.
- ⌚ UNIDADE 6. A cultura e a arte na Idade Media

- ⌚ UNIDADE 7. O estudo físico de España
- ⌚ UNIDADE 8. A poboación do mundo

3º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 9. As cidades
- ⌚ UNIDADE 10. O continente europeo. Poboación e cidades

- ⌚ UNIDADE 11. España: territorio, poboación e cidades
- ⌚ UNIDADE 12. Xeografía física e humana de Galicia.

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Xeografía e Historia en 2º ESO.

U.D.

Grao mínimo de consecución para

superar a materia de Xeografía e Historia en 2º ESO

⌚ Bloque I. A Historia (da U.D 1 á U.D. 6).

⌚ En todas as unidades didácticas do bloque I “A Historia” os alumnos deberán manexar e coñecer os seguintes aspectos:

⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo.

⌚ Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión duración e simultaneidade.

⌚ Coñece o significado de termos históricos e artísticos e emprégalos axeitadamente.

⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.

⌚ Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.

⌚ Utiliza internet e outras fontes para obter información sobre distintos elementos que caracterizan a Alta Idade Media en Europa.

⌚ UNIDADE 1. O inicio da Idade Media

⌚ Comprende a situación de crise que comezou a sufrir o Imperio romano no século iii que favoreceu as invasións xermanas.

⌚ Sitúa no tempo e recoñece nun mapa histórico os distintos reinos en que se fragmentou o Imperio

romano de Occidente.

- ⌚ Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos.
- ⌚ Comprende e explica a organización territorial e política dos reinos xermanos.
- ⌚ Coñece a organización social e económica, a cultura e a arte do reino visigodo.
- ⌚ Coñece a organización social e económica, a cultura e a arte do Imperio bizantino.
- ⌚ Comprende e explica a orixe do islam, os fundamentos da relixión islámica e a expansión do islam ao longo da Idade Media.
- ⌚ Analiza a organización política, a sociedade, a cultura e a vida cotiá no Imperio islámico durante a Alta Idade Media.
- ⌚ Interpreta mapas e liñas do tempo que describen a expansión do islam na Idade Media.
- ⌚ Describe as características da arte xermana, bizantina e islámica.
- ⌚ Sitúa no tempo e en distintos mapas históricos o Imperio Carolinxio.
- ⌚ Entende que as monarquías da época son débiles e que necesitan contar co apoio da nobreza, ca que establece vínculos vasaláticos.
- ⌚ Sitúa en liñas do tempo e en distintos mapas históricos as sucesivas etapas da historia de al-Ándalus.

⌚ UNIDADE 2. Al-Ándalus

- ⌚ Coñece as características de cada etapa.
- ⌚ Identifica ós grupos sociais e as súas actividades económicas.
- ⌚ Recoñece as aportacións culturais á nosa cultura e coñece as diferentes culturas que convivían en Al-Andalus.
- ⌚ Analiza nun mapa histórico o retroceso de al-Ándalus no século XII, no século XIII e a principios do século XIV.
- ⌚ Describe como eran a Alhambra e a Mesquita de Córdoba analizando a imaxe.
- ⌚ Comprende a importancia de al-Ándalus na Idade Media e estuda os monumentos arquitectónicos máis importantes desa época que quedan na península.

⌚ UNIDADE 3. A Europa feudal

- ⌚ Localiza nun mapa as migracións de viquingos, maxiars e sarracenos, pobos que invadiron distintos reinos e se sentaron no continente europeo.
- ⌚ Sitúa no tempo e en distintos mapas históricos as invasións dos viquingos; dos maxiars; e dos sarracenos.
- ⌚ Entende que as monarquías da época son débiles e que necesitan contar co apoio da nobreza, ca que establece vínculos vasaláticos.
- ⌚ Identifica un feudo, as súas partes e as relacións entre campesiños e señores.
- ⌚ Coñece e describe as características dos distintos

estamentos da sociedade feudal: a nobreza, os campeciños e o clero, e as relacións entre eles.

⌚ UNIDADE 4. O desenvolvemento das cidades na Idade Media

⌚ Recoñece a influencia do poder da Igrexa na sociedade, política e cultura da época. Incluindo a expansión territorial (cruzadas).

⌚ Comprende os motivos que provocaron o rexurdimento urbano na idade media.

⌚ Analiza nun mapa as rutas comerciais que se abriron no século XII que propiciaron os movementos da poboación europea.

⌚ Describe os grupos sociais que viven na cidade medieval e as súas ocupacións, con especial mención ós gremios.

⌚ Describe a vida na cidade medieval.

⌚ Analiza as partes da cidade medieval, os principais edificios e os rueiros.

⌚ Analiza a evolución dos grupos sociais propiciada polo auxe das cidades en Europa a partir do século xi.

⌚ Comprende a situación de crise que padeceron as sociedades medievais europeas propiciada polas malas colleitas, as guerras e a peste.

⌚ Realiza o mapa histórico de Europa no século XIV

⌚ UNIDADE 5. Os reinos cristiáns hispánicos.

⌚ Sitúa no tempo e recoñece nun mapa histórico os territorios cristiáns hispánicos cara ao século

X.

- ⌚ Realiza liñas do tempo coas datas de nacemento e a duración dos reinos cristiáns e cos feitos históricos máis importantes.
 - ⌚ Coñece e describe as características dos distintos estamentos da sociedade feudal nos reinos cristiáns hispánicos.
 - ⌚ Interpreta mapas e liñas do tempo que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica.
 - ⌚ Coñece a importancia do Camiño de Santiago como ruta de peregrinación desde o século XI ata os nosos días.
-
- ⌚ UNIDADE 6. A cultura e a arte na Idade Media
 - ⌚ Sitúa no tempo e recoñece nas imaxes e nas fotografías distintas obras e monumentos da arte románica e gótica.
 - ⌚ Coñece as principais características da pintura, da escultura e da arquitectura románicas e góticas e comprende as funcións que cumpriron na Idade Media.
 - ⌚ Describe unha igrexa románica e sinala as diferenzas coas góticas
 - ⌚ Analiza correctamente unha escultura gótica mediante fotografías e diferénzaa dunha románica.
 - ⌚ Identifica as principais características dunha pintura románica e gótica.
 - ⌚ Analiza os principais aspectos do legado artístico

prerrománico, románico, gótico e mudéjar en España.

🕒 UNIDADE 7. O estudo físico de España.

- 🕒 Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.
- 🕒 Identifica, rexistra e explica as características do medio físico de España.
- 🕒 Localiza nun mapa as Comunidades Autónomas de España e as súas provincias.
- 🕒 Sitúa, localiza e identifica nun mapa as principais unidades do relevo español.
- 🕒 Completa un mapa físico de España.
- 🕒 Localiza no mapa físico os ríos, os encoros e as concas hidrográficas de España; descríbeos e analiza as súas características.
- 🕒 Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.
- 🕒 Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.

🕒 UNIDADE 8. A poboación do mundo

- 🕒 Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.
- 🕒 Analiza o mapa de densidade de poboación do mundo localizando as grandes áreas de poboación e os baleiros demográficos dos cinco continentes.
- 🕒 Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.
- 🕒 Interpreta e realiza pirámides de

poboación e gráficos de distintos tipos que reflicten a evolución da poboación nos países desenvolvidos e nos países en vías de desenvolvemento.

🕒 UNIDADE 9. As cidades

🕒 Interpreta o mapa de densidade de poboación do mundo.

🕒 Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.

🕒 Interpreta planos urbanos.

🕒 Localiza nun mapa do mundo as aglomeracións urbanas clasificadas polo número de habitantes.

🕒 Explica a gran diferenza que existe entre o índice de desenvolvemento dalgunhas cidades e o do país ao que pertencen.

🕒 Analiza a rede de cidades globais, en que aparecen numeradas segundo a súa influencia económica, política e cultural.

🕒 Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.

🕒 Recoñece as características dalgunhas cidades españolas estudando o plano e as imaxes de satélite de Google Maps.

🕒 UNIDADE 10. O continente europeo. Poboación e cidades

🕒 Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.

🕒 Localiza os destinos das correntes migratorias que saíron de Europa entre 1800 e 1950 e comprende a súa influencia na evolución da poboación.

🕒 Describe as características da

poboación europea e a súa evolución desde o 1800 ata a actualidade.

- ⌚ Analiza o crecemento da poboación nos países de Europa e compara o ritmo de crecemento en cada unha das rexións europeas.
 - ⌚ Analiza a distribución do territorio rural e urbano en Europa e relaciónao coa densidade de poboación.
 - ⌚ Recoñece os distintos tipos de cidades que existen no continente europeo.
 - ⌚ Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.
 - ⌚ Explica a pirámide de poboación de España e das súas Comunidades Autónomas.
 - ⌚ Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.
 - ⌚ Recoñece as características das cidades españolas e a orde ou xerarquía que se establece entre elas.
 - ⌚ Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.
 - ⌚ Identifica, rexistra e explica as características do medio físico de Galicia.
 - ⌚ Localiza nun mapa as provincias galegas.
 - ⌚ Localiza no mapa físico os ríos, os encoros e as concas hidrográficas de Galicia.
 - ⌚ Sitúa, localiza e identifica nun mapa as principais unidades do relevo de
- ⌚ UNIDADE 11. España: territorio, poboación e cidades
- ⌚ UNIDADE 12. Xeografía física e humana de Galicia.

Galicia.

- ⌚ Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de Galicia.
- ⌚ Explica a pirámide de poboación de Galicia
- ⌚ Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.
- ⌚ Recoñece as características das cidades de Galicia e a orde ou xerarquía que se establece entre elas.

Concreción dos estándares de aprendizaxe en relación ós criterios de avaliación e ás competencias clave para a materia de Xeografía e Historia de 2º da ESO.

A continuación imos detallar os estándares de aprendizaxe por unidade didáctica en relación ás competencias básicas e ós criterios de avaliación. Estes estándares poderemos avalialos seguindo unha escala numérica de 0 a 4, de tal modo que estes valores representan:

Escala	Significado de cada valoración numérica aplicable ó grao de consecución do estándar de aprendizaxe
0	Non responde. Non intentou facer a tarefa. Non amosa interese pola materia.
1	Demostra escasa comprensión do problema. Faltan moitos dos requirimentos da tarefa na resposta.
2	Demostra comprensión parcial do problema. A maior parte dos requirimentos da tarefa están comprendidos na resposta.
3	Demostra considerable comprensión do problema. Todos os requirimentos da tarefa están incluídos na resposta.
4	Demostra total comprensión do problema. Todos os requirimentos da tarefa están incluídos na resposta.

En base a esta escala, consideraremos que a partir do grao 2 o estándar básico considérase adquirido polo alumnado.

UNIDADE 1. TEMPORALIZACI3N:
O inicio da segunda quincena de setembro e primeira de outubro

Obx.	Contidos	criterios de Avaliaci3n	EST3NDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
I h ñ	Vocabulario hist3rico e art3stico.	B3.5. Utilizar o vocabulario hist3rico e art3stico con precisi3n, inser3ndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario hist3rico e art3stico imprescindible para cada 3poca.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
g l	🕒 Idade	B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recon3cer a dificultade da falta de fontes hist3ricas neste per3odo.	XHB3.6.1. Utiliza as fontes hist3ricas e entende os l3mites do que se pode escribir sobre o pasado.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
l ñ	🕒 A	B3.3. Explicar as caracter3sticas de cada tempo en hist3rico e certos acontecementos que	XHB3.3.1. Ordena temporalmente alg3ns feitos hist3ricos e outros feitos salientables, utilizando para	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT

do determinaron iso as nocións
 Im cambios básicas de
 pe fundamentais sucesión,
 rio no rumbo da duración e
 ro historia, simultaneidade
 m diferenciando .
 an períodos que
 o. facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

b
c
e
f
g
h

🕒 Os **B2.2. Analizar** **B2.2.1. Explica** ■ CSC
 rei a poboación as ■ CMCCT
 no europea no características
 s relativo á súa da poboación
 xe distribución, europea.
 rm evolución e
 an dinámica, e ás
 os. súas
 O migracións e
 rei políticas de
 no poboación
 vi
 si
 go
 do
 .

a
c
d
g
l

B3.7. Describir **B3.7.1.** ■ CSC
 a nova Compara as ■ CAA
 situación formas de vida
 económica, (en diversos
 social e política aspectos) do
 dos reinos Imperio
 xermánicos. Romano coas
 dos reinos
 xermánicos.

g
l

🕒 A **B3.6.** **B3.6.1. Utiliza** ■ CSC
 ev Caracterizar a as fontes ■ CAA
 ol alta Idade históricas e
 uc Media en entende os
 ió Europa e límites do que
 n recoñecer a se pode escribir
 do dificultade da sobre o pasado.

Im falta de fontes
pe históricas neste
rio período.

bi
za
nti
no
,
so
ci
ed
ad
e e
cu
ltu
ra.

l
ñ

- ⌚ Do reino **B3.3. Explicar** **B3.3.1. Ordena** ■ CSC
do as temporalmente ■ CMCCT
s características algúns feitos
fra de cada tempo históricos e
nc histórico e outros feitos
os certos salientables,
ao acontecemento utilizando para
Im s que iso as nocións
pe determinaron básicas de
rio cambios sucesión,
ca fundamentais duración e
rol no rumbo da simultaneidade
in historia, .
xi diferenciando
o. períodos que
El facilitan o seu
ab estudo e a súa
or interpretación.

ac
ió
n
de
liñ
as
do
te
m
po

g
l

B3.6.
Caracterizar a
alta Idade
Media en
Europa e
recoñecer a
dificultade da
falta de fontes
históricas neste
período.

B3.6.1. Utiliza
as fontes
históricas e
entende os
límites do que
se pode escribir
sobre o pasado.

- CSC
- CMCCT

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 2: TEMPORALI
Al-Ándalus ZACIÓN:
segunda
quincena de
outubro

Obx.

Contidos

Criteriaos de
Avaliación

ESTÁNDARE
S DE
APRENDIZA
XE

COMP.
CLAVE

g
l
ñ

🕒 A

B3.2.
Identificar,
nomear e
clasificar
fontes
históricas, e
explicar
diferenzas
entre
interpretacións
de fontes
de diversas.
al-
Á
nd
al
us.

B3.2.2.
Comprende
que a historia
non se pode
escribir sen
fontes, xa
sexan estas
restos materiais
ou textuais.

- CSC
- CAA

l
ñ

B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.

B3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

- CSC
- CMCCT

a
c
d
f
h
l
n

🕒 A

B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.

B3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.

- CSC
- CCEC

B3.9.2. Explica a importancia de al-Ándalus na Idade Media.

- CSC
- CCEC
- CMCCT
- CCL

f
l
n

🕒 A

B3.1. Recoñecer que o pasado non

B3.1.1. Identifica elementos

- CSC
- CCEC

ra está "morto e materiais,
e a enterrado", culturais ou
art senón que ideolóxicos
e determina o que son
en presente e os herdanza do
al- posibles pasado
Á futuros e
nd espazos, ou
al inflúe neles.
us.

l
h
ñ

B3.5. Utilizar o **B3.5.1.** Utiliza
vocabulario o vocabulario
histórico e histórico e
artístico con artístico
precisión, imprescindible
inseriríndoo no para cada
contexto época.
adequado.

- CSC
- CCL

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 3. TEMPORALI
A Europa ZACIÓN:4
feudal primeira
semanas de
nobreiro

Obx.

Contidos

Criterios de
Avaliación

ESTÁNDARE
S DE
APRENDIZA
XE

COMP.
CLAVE

b
c
e
f
g
h

🕒 As

B2.2. Analizar
se a poboación
gu europea no
nd relativo á súa
as distribución,
in evolución e
va dinámica, e ás
si súas
ón migracións e
s: políticas de
os poboación.

B2.2.1. Explica
as
características
da poboación
europea.

- CCL
- CMCCT
- CD
- CAA
- CSC

vi
qu
in
go
s;
os
m
ax
iar
es;
os
sa
rra
ce
no
s.

a
c
d
g
l

🕒 O

B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.
s
m
o
e a
so
ci
ed
ad
e
est
a
m
en
tal

B3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.

▪ CSC

g
l
ñ

🕒

Interpretar Identificar, nomear e clasificar as fontes históricas, e explicar diferenzas entre

B3.2. Identificar, nomear e clasificar as fontes históricas, e explicar diferenzas entre
B3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.

▪ CSC
▪ CAA

		M interpretaci3n ed de fontes ia diversas.		
l h ñ	B3.5. Utilizar o vocabulario hist3rico e artístico con precisi3n, inseríndoo no contexto adecuado.	B3.5.1. Utiliza o vocabulario hist3rico e artístico imprescindible para cada época.	▪ CSC ▪ CCL	
f l ñ	🕒 O poder da Ig re xa . As cr uz ad as.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", sen3n que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	▪ CSC ▪ CCEC

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 4. TEMPORALI
O ZACIÓN:
desenvolvemen
to das cidades
na Idade Media

última semana
de novembro e
decembro

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARE S DE APRENDIZA XE	COMP. CLAVE
b c e f g	🕒 As ca us as do	B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución,	B2.2.1. Analiza nun mapa as rutas comerciais que se abriron no	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC

h

de evolución e século xii que
se dinámica, e ás propiciaron os
nv migracións e movementos
ol políticas de da poboación
ve poboación. europea.

m
en
to
ur
ba
no
m
ed
ie
va
l.

a
c
d
g
l

🕒 A

B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.
B3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.

▪ CSC

l

B3.3. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.
B3.3.1. Ordena a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.
▪ CSC

ñ as temporalmente ■ CMCCT
 características algúns feitos
 de cada tempo históricos e
 histórico e outros feitos
 certos salientables,
 acontecemento utilizando para
 s que iso as nocións
 determinaron básicas de
 cambios sucesión,
 fundamentais duración e
 no rumbo da simultaneidade
 historia,
 diferenciando .
 períodos que
 facilitan o seu
 estudo e a súa
 interpretación.

B3.3.2. Realiza ■ CSC
 diversos tipos ■ CMCCT
 de eixes
 cronolóxicos e
 mapas
 históricos.

g
l

🕒 A

B3.6.
 re Caracterizar a
 no alta Idade
 va Media en
 ci Europa e
 ón recoñecer a
 da dificultade da
 cu falta de fontes
 ltu históricas neste
 ra: período.

as
 es
 co
 las
 e
 as
 un
 iv
 er
 si

B3.6.1. Utiliza
 as fontes
 históricas e
 entende os
 límites do que
 se pode escribir
 sobre o pasado.

g
l

da
de
s.

- ⌚ A B3.6. B3.6.1. Utiliza ■ CSC
co Caracterizar a as fontes ■ CAA
ns alta Idade históricas e
oli Media en entende os
da Europa e límites do que
ci recoñecer a se pode escribir
ón dificultade da sobre o pasado.
da falta de fontes
s históricas neste
m período.
on
ar
qu
ías
fe
ud
ais

l

- ⌚ A crise B3.11. B3.11.1. ■ CSC
do Entender o Comprende o ■ CAA
sé concepto de impacto dunha
cu crise e as súas crise
lo consecuencias demográfica e
xi económicas e económica nas
v sociais. sociedades
medievais
europeas.

f
l
ñ

- ⌚ Reflexio B3.1. B3.1.1. ■ CSC
na Recoñecer que Identifica ■ CCEC
r o pasado non elementos
so está "morto e materiais,
br enterrado", culturais ou
e a senón que ideolóxicos
sit determina o que son
ua presente e os herdanza do
ci posibles pasado.
ón futuros e
da espazos, ou
s inflúe neles.
mi

no
ría
s
m
ed
ie
va
is.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 5: TEMPORALI
Os reinos
cristiáns
hispanicos. ZACIÓ: 2º,
3º, 4º semanas
de xaneiro

Obx.	Contidos	Criteria de Avaliación	ESTÁNDARE S DE APRENDIZA XE	COMP. CLAVE
l ñ	🕒 O	B3.3. Explicar na as ce características m de cada tempo en histórico e to certos e acontecemento ev s que ol determinaron uc cambios ió fundamentais n no rumbo da do historia, s diferenciando rei períodos que no facilitan o seu s estudo e a súa cri intepretación. sti án s.	B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade .	▪ CSC ▪ CMCCT

B3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

- CSC
- CMCCT

g
h
l
n
ñ

🕒 Reconquistas
Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con al-Andalus.

B3.10.1.
Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica.

- CSC
- CAA

B3.10.2.
Explica a importancia do Camiño de Santiago.

- CSC
- CCEC
- CCL

g
l
ñ

🕒 A
Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.

B3.2.2.
Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.

- CSC
- CAA

Ar
ag
ón

⌚ A crise
do
sé
cu
lo
XI
V
no
s
rei
no
s
hi
sp
án
ic
os.

⌚ Galicia
na
Id
ad
e
M
ed
ia.

g
l

B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e reconecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.

B3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.

- CSC
- CAA

f
l
ñ

⌚ O legado cu ltu ral

B3.4. Entender que os acontecemento s e os procesos

B3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez

- CSC
- CMCCT

da ocorren ao en diferentes
 Id longo do tempo enclaves
 ad e á vez no xeográficos.
 e tempo
 M (diacronía e
 ed sincronía).
 ia:

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 6: TEMPORALI
 A cultura e a ZACIÓN:
 arte na Idade última semana
 Media de xaneiro e
 primeira
 quincena de
 febreiro

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
f l ñ	🕒 O	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	B3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
l h ñ	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. histórico e artístico imprescindible para cada época.

g
l
ñ

🕒 A arte

B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.

B3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.

- CSC
- CAA

l
ñ

B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais B3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e

- CSC
- CMCCT

no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

g
h
n

B3.12.
Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.

B3.12.1.
Describe características da arte románica, gótica e islámica.

- CSC
- CCEC
- CCL

g
l
ñ

🕒 O legado do románico: como clasificar as fontes históricas, e explicar as diferenzas entre as interpretacións de fontes diversas.

B3.2.
Identificar, nomear e clasificar as fontes históricas, e explicar as diferenzas entre as interpretacións de fontes diversas.

B3.2.2.
Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.

- CSC
- CAA

l
h
n

O prerrománico e románico; o gótico e mudéjar na P. Ibérica

B3.12.
Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.

B3.12.1.
Describe características da arte románica, gótica e islámica.

- CSC
- CCEC
- CCL

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 7: TEMPORALIDADE
O estudo físico de España
ZACIÓN:
segunda quincena de febreiro e

primeira
semana de
marzo.

b
c
e
f
g

- 🕒 O relevo **B1.2.** Ter unha **B1.2.1.**
 - CSC
 - CCEC
 - CCL
- pe visión global Enumera e
ni do medio físico describe as
ns de España e de peculiaridades
ul Galicia, e das do medio físico
ar súas español e
e características galego.
in xerais.
su
lar
.
As
co
sta
s.
Os
río
s e
as
ve
rte
nt
es

b
e
f
g
h

- B1.3.** Situar no **B1.3.1.** Sitúa
 - CAA
 - CMCCT
 - CD
- mapa de nun mapa
España as físico as
unidades e os principais
elementos unidades do
principais do relevo español.
relevo
peninsular, así
como os
grandes
conxuntos ou
espazos
bioclimáticos.

B1.3.2.
Describe as

unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.

b
e
f
g
h

🕒 O medio B1.5. Coñecer B1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.

- CAA
- CMCCT
- CD
- CCL

B1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.

- CAA
- CMCCT
- CD

b
e
f
g

B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser B1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e

- CAA
- CMCCT
- CD
- CCL

h humano sobre dixitais
 m o ambiente referidas a
 n español e problemas
 galego, e as ambientais
 súas actuais en
 consecuencias. España e en
 Galicia.

UNIDADE 8: TEMPORALI
 A poboación ZACIÓN: 2º,
 do mundo 3º e 4º semana
 de marzo.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
b c e f g	🕒 A	B2.1. di ná mi ca da po bo ac ión n, a na tal id ad e e a m ort ali da de .O s m ov	B2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD

e
m
en
to
s
mi
gr
at
ori
os
e
as
sú
as
co
ns
ec
ue
nc
ias
.

B2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD

b
c
e
f
g
h

🕒 A

B2.5. Sinalar evolucion nun mapa mundi das grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.

B2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

n
do
m
un
do

⌚ A

est
rut
ur
a
de
m
og
ráf
ic
a
de
Eu
ro
pa
.

B2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 9: TEMPORALIDADE
As cidades ZACIÓN: tres
primeiras
semanas de
abril.

Obx. Contidos Criterios de ESTÁNDARE COMP.

b
c
e
f
g
h
ñ

Avaliación

S DE
APRENDIZA
XE

CLAVE

- 🕒 O espazo **B2.7.** **B2.7.1.** **B2.7.1.**
 - CAA
 - CMCCT
 - CSC
 - CD
 - CCL
- ru Recoñecer as
ral características
e das cidades
o españolas e
es galegas, e as
pa formas de
zo ocupación do
ur espazo urbano.
ba
no
.
As
fu
nc
ió
ns
e
est
rut
ur
a
da
s
ci
da
de
s.

b
c
e
f
g
h

- 🕒 A cidade **B2.6.** **B2.6.1.** **B2.6.1.**
 - CAA
 - CMCCT
 - CSC
 - CD
 - CCL
- m Comprender o
od proceso de
ifi urbanización,
ca os seus proles e
o os seus contras
es en Europa.
pa
zo
.

b
c

- 🕒 As **B2.5.** Sinalar **B2.5.1.** Realiza
 - CAA
 - CMCCT
- ci nun un gráfico con

e
f
g
h

da mapamundi as datos da
de grandes áreas evolución do
s urbanas, e crecemento da
en identificar e poboación
pa comentar o urbana no
íse papel das mundo.
s cidades
de mundiais como
se dinamizadoras
nv da economía
ol das súas
vi rexións.
do
s e
en
pa
íse
s
en
de
se
nv
ol
ve
m
en
to

B2.5.2. Sitúa
no mapa do
mundo as vinte
ciudades máis
poboadas, di a
que país
pertencen e
explica a súa
posición
económica.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

b
c
e
f
g

🕒 A área B2.1. B2.1.1. Explica
de Comentar a o impacto das
inf información en ondas
lu mapas do migratorias nos
en mundo sobre a países de orixe
ci densidade de e nos de

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD

a poboación e as acollemento.
 ur migracións.
 ba
 na
 . E
 a
 xe
 rar
 qu
 ía
 da
 s
 ci
 da
 de
 s.

b c e f g h	🕒 Os	B2.6. pr Comprender o ob proceso de le urbanización, m os seus proles e as os seus contras da en Europa. s ci da de s.	B2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
----------------------------	------	--	---	--

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 10: TEMPORALI
 O continente ZACIÓN:
 europeo. última semana
 Poboación e de abril e
 cidades primeira
 quincena de
 maio

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARE S DE APRENDIZA	COMP. CLAVE
------	----------	----------------------------	--------------------------------	----------------

b
c
e
f
g
h

XE

⌚ A

B2.2. Analizar di a poboación ná europea no mi relativo á súa ca distribución, na evolución e tur dinámica, e ás al súas da migracións e po políticas de bo poboación.

B2.2.1. Explica as características da poboación europea.

- CAA
- CCL
- CSC
- CD

⌚ A

ev ol uc ió n da po bo ac ió n eu ro pe a e a sú a re pa rti ci ón

B2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

b
c
e
f
g

🕒 Os

B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.

mi
gr
at
ori
os
de
Eu
ro
pa

B2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD

b
c
e
f
g
h

🕒

🕒 A

B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, de evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.

de
Eu
ro

B2.2.1. Explica as características da poboación europea.

- CAA
- CCL
- CSC
- CD

pa

.

b
c
e
f
g
h

🕒 A

B2.6. Comprender o bo proceso de urbanización, os seus proles e os seus contrastes en Europa.

B2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

B2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

b
c
e
f
g
h

🕒 A

B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.

B2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE	TEMPORALIDADE	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
11: España: territorio, poboación e cidades	segunda quincena de maio				
Obx.					
b e f g	🕒 A	or ga ni za ci ón ter rit ori al de Es pa ña .	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	B1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e distintas proxeccións.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
	🕒 As	in sti tu ci ón s es pa ño las .			
b e f g h	🕒 A	di ná mi ca na	B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución,	B2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas Comunidades	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

tur dinámica e Autónomas.
al evolución, e os
da movimientos
po migratorios.
bo
ac
ió
n
es
pa
ño
la.

🕒 A

est
rut
ur
a
da
po
bo
ac
ió
n
es
pa
ño
la.

b
e
f
g
h

🕒 Os

B2.3. Analizar
m as
ov características
e da poboación
m española, a súa
en distribución,
to dinámica e
s evolución, e os
mi movimientos
gr migratorios.

B2.3.2. Analiza
en distintos
medios os
movimientos
migratorios nas
últimas tres
décadas en
España.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

at
ori
os
en
Es
pa
ña

b
c
e
f
g
h
ñ

🕒	A	B2.7. di Reconecer as str características ib das cidades uc españolas e ió galegas, e as n formas de da ocupación po bo ac ió n es pa ño la.	B2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	<ul style="list-style-type: none">▪ CAA▪ CMCCT▪ CSC▪ CD▪ CCL
🕒	As	ci da de s es pa ño las		

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 12. TEMPORALI
Xeografía ZACIÓN: 1º
física e humana quincena de
de Galicia. xuño

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARE S DE APRENDIZA XE	COMP. CLAVE
------	----------	----------------------------	--------------------------------------	----------------

b	🕒	B1.2. Ter unha	B1.2.1.	<ul style="list-style-type: none">▪ CAA
e	🕒	O relevo, visión global	Enumera e	<ul style="list-style-type: none">▪ CMCCT
f		a do medio físico	describe as	<ul style="list-style-type: none">▪ CD

g co de España e de peculiaridades ▪ CCL
h sta Galicia, e das do medio físico
, súas español e
os características galego.
río xerais.
s
de
G
ali
ci
a.

b B1.4. Situar no B1.4.1. Sitúa ▪ CAA
e mapa de nun mapa ▪ CMCCT
f Galicia as físico as ▪ CD
g unidades e os principais
h elementos unidades do
principais do relevo galego.
relevo, así
como os
grandes
conxuntos ou
espazos
bioclimáticos.

B1.4.2. ▪ CAA
Describe as ▪ CMCCT
unidades de ▪ CD
relevo con ▪ CCL
axuda do mapa
físico de
Galicia.

b ⌚ O medio B1.5. Coñecer ▪ CAA
e na e describir os B1.5.3. ▪ CMCCT
f tur grandes Localiza nun ▪ CD
g al, conxuntos mapa os
h a bioclimáticos espazos
pa que conforman bioclimáticos
isa o espazo de Galicia.
xe xeográfico
e español e
o galego.
cli
m

a
de
G
ali
ci
a

b
e
f
g
h
m
ñ

B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.

B1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia.

- CAA
- CMCCT
- CD
- CCL

b
c
e
f
g
h
ñ

🕒 **As**

ci Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.

B2.7.

B2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

b
c
e
f
g
h
ñ

🕒 **A**

po as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.

B2.4. Analiza o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.

B2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.

- CAA
- CMCCT
- CSC
- CD
- CCL

intervención na aula.

17.2. HISTORIA 4º DE ESO

As disciplinas da Xeografía e a Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade. A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico ao longo dos dous ciclos da ESO. No caso de 4º da ESO os contidos establecen unha liña cronolóxica desde o Antigo Réxime ata a actualidade. Os bloques de contido que articulan a área son os seguintes:

- 🕒 **Bloque 1.** O século XVIII en Europa ata 1789.
- 🕒 **Bloque 2.** A era das revolucións liberais.
- 🕒 **Bloque 3.** A Revolución Industrial.
- 🕒 **Bloque 4.** O Imperialismo do século XIX e a Primeira Guerra Mundial.
- 🕒 **Bloque 5.** A época de entreguerras (1919-1945).
- 🕒 **Bloque 6.** As causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial (1939-1945).
- 🕒 **Bloque 7.** A estabilización do capitalismo e o illamento económico do bloque soviético.
- 🕒 **Bloque 8.** O mundo recente entre os séculos XX e XXI.
- 🕒 **Bloque 9.** A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI.
- 🕒 **Bloque 10.** A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia e a Xeografía.

En base o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na CC.AA de Galicia, procedemos a continuación a distribuír o currículo de 4º ESO en Unidades Didácticas.

1º TRIMESTRE

- 🕒 UNIDADE 1. A crise do Antigo Réxime
- 🕒 UNIDADE 2. A Revolución Industrial e os cambios sociais.
- 🕒 UNIDADE 3. Industrialización e sociedade na España do século XIX.

- 🕒 UNIDADE 4. Revolucións liberais e nacionalismos
- 🕒 UNIDADE 5 O Imperialismo
- 🕒 UNIDADE 6. Constrición do réxime liberal na España do século XIX.

2º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 7 Arte do século XIX
- ⌚ UNIDADE 8. A Iª Guerra Mundial. A Revolución Rusa e o nacemento da URSS.
- ⌚ UNIDADE 9. Os “felices 20” e a Gran Depresión.

- ⌚ UNIDADE 10. Fascismo e Nazismo
- ⌚ UNIDADE 11. A Segunda Guerra Mundial
- ⌚ UNIDADE 12. España: da crise do 98 á Guerra Civil.

3º TRIMESTRE

- ⌚ UNIDADE 13. Mundo bipolar: Guerra Fría
- ⌚ UNIDADE 14. O mundo nos espazos desenrolados dende 1945 a actualidade
- ⌚ UNIDADE 15. España, da ditadura á democracia.

- ⌚ UNIDADE 16. A descolonización e o Terceiro Mundo.
- ⌚ UNIDADE 17. O mundo nos espazos subdesenvolvidos dende 1945 a actualidade.
- ⌚ UNIDADE 18. Arte no século XX.

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Xeografía e Historia en 4º ESO.

U.D.

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Xeografía e Historia en 4º ESO

⌚ UNIDADE 1. A crise do Antigo Réxime

- ⌚ Explica adecuadamente as características do Antigo Réxime e sitúao no contexto temporal e espacial.
- ⌚ Analiza textos e interpreta esquemas relacionados con aspectos propios do absolutismo e o parlamentarismo.
- ⌚ Analiza, identifica e compara as características da sociedade e a economía do Antigo Réxime e da Ilustración.
- ⌚ Recoñece e describe os distintos sistemas de goberno dos comezos do século XVIII.
- ⌚ Identifica aos pensadores máis

importantes do século XVIII e o seu pensamento.

- ⌚ Valora a importancia das ideas da Ilustración na evolución da ciencia.
- ⌚ Analiza a transición do Antigo Réxime cara á Ilustración nas formas de goberno de España.
- ⌚ Analiza a vida na corte dos Borbóns.
- ⌚ Sitúa no tempo e reconece nun mapa histórico os distintos territorios europeos que perdeu España en virtude do Tratado de Utrech.
- ⌚ Reconece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Reconece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos

⌚ UNIDADE 2. A Revolución Industrial e os cambios sociais.

- ⌚ nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.
- ⌚ Estuda a Primeira Revolución Industrial en Gran Bretaña e compáraa coa doutros países do continente europeo.
- ⌚ Estuda os procesos de industrialización en Gran Bretaña, no continente europeo, en Estados Unidos e en Xapón, descríbeos e sitúaos no tempo e no espazo xeográfico.
- ⌚ Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.
- ⌚ Analiza un eixe cronolóxico cos avances técnicos que caracterizan á época das revolucións industriais.
- ⌚ Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
- ⌚ Sitúa no tempo feitos salientables do movemento obreiro no século XIX.
- ⌚ Coñece o significado da sociedade de clases, as características e a estrutura e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.
- ⌚ Comprende e explica as causas que levaron á formación do movemento obreiro, os distintos tipos de protesta social.

- ⌚ Analiza as diferenzas entre o marxismo e o anarquismo e os parecidos.
- ⌚ Recoñece e valora a importancia dos movementos sufragistas para a consecución do voto feminino e a igualdade das mulleres ante a lei.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Analiza o tardío proceso de industrialización española e os factores que incidiron

⌚ UNIDADE 3. Industrialización e sociedade na España do século XIX.

nese atraso con respecto a outros países como o Reino Unido ou Alemaña.

- ⌚ Estuda os cambios sociais, políticos e económicos en España como consecuencia da industrialización do país.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ UNIDADE 4. Revolucións liberais e nacionalismos

- ⌚ Comprende as causas e as consecuencias das revolucións da primeira metade do século XIX e

valora o legado das revolucións e dos nacionalismos.

- ⌚ Mellora a comprensión das revolucións e dos nacionalismos analizando textos, cadros e caricaturas da época.
- ⌚ Sitúa no tempo feitos da Revolución americana e reconece nun mapa histórico as Trece Colonias.
- ⌚ Enumera as etapas da Revolución e a súa duración.
- ⌚ Explica por escrito os principais feitos e datos xeográficos da Revolución americana.
- ⌚ Explica por escrito as etapas da Revolución francesa, a súa duración e os sucesos que destacaron en cada unha.
- ⌚ Explica as distintas fases da unificación de Italia interpretando mapas históricos.
- ⌚ Explica as distintas fases da unificación de Alemaña interpretando mapas históricos.
- ⌚ Reconece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Reconece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos

acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Comprende que é o Imperialismo e explica como influíu na política mundial e nas relacións internacionais.
- ⌚ Recoñece as conexións que existiron entre o Imperialismo, o colonialismo e a Gran Guerra de 1914.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da

⌚ UNIDADE 5 O Imperialismo

historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Valora os motivos que impulsaron o pobo de Madrid no levantamento do 2 de maio de 1808.
- ⌚ Explica os principais feitos da Guerra da Independencia, a súa orixe e os seus motivos, valorando a actuación das Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812.
- ⌚ Sitúa no tempo e reconece nun mapa histórico os movementos da guerra da Independencia.
- ⌚ Sitúa nunha liña do tempo as etapas políticas da España do s. XIX cos principais personaxes históricos e acontecementos.
- ⌚ Comprende os problemas existentes na implantación do sistema liberal en España.
- ⌚ Reconece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas

⌚ UNIDADE 6. Constrición do réxime liberal na España do século XIX.

de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.

- ⌚ Reconece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ UNIDADE 7 Arte do século XIX

- ⌚ Coñece e valora as manifestacións artísticas relevantes do século XIX pola súa importancia
- ⌚ Analiza e comenta cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.
- ⌚ Reconece as diferencias entre a arte do século XIX e as vangardas do século XX
- ⌚ Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Valora a evolución que tivo lugar na arte no século XIX e a súa importancia no desenrola do arte posterior.

⌚ UNIDADE 8. A Iª Guerra Mundial.
A Revolución Rusa e o nacemento da
URSS.

- ⌚ Comprende que o arte non é un fenómeno illado se non que reproduce os intereses da sociedade en cada período e os cambios que se producen na mesma.
- ⌚ Coñece os principais acontecementos da Gran Guerra, a súa relación coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.
- ⌚ Analiza e compara o mapa político de Europa de antes e despois da Primeira Guerra Mundial.
- ⌚ Explica os cambios territoriais, as perdas nas colonias e outras consecuencias da Gran Guerra para os estados europeos, en especial o caso de Alemaña.
- ⌚ Describe o sistema político da URSS.
- ⌚ Analiza os cambios que se producen en Rusia a raíz da Revolución Rusa de 1917 e da implantación do sistema comunista con Lenin.
- ⌚ Explica as medidas adoptadas por Stalin para establecer a súa ditadura e as consecuencias para a sociedade, economía e política da URSS.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta

procedencia.

- ⌚ Reconece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Analiza textos, gráficos, mapas e liñas do tempo relacionados cos procesos máis importantes do período de entreguerras.
- ⌚ Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.
- ⌚ Explica as causas da crise do 29, a especulación bursátil e as súas consecuencias en EE.UU. e no resto do mundo.
- ⌚ Comprende as políticas de recuperación económica que se implantaron en EE.UU. para saír da crise.
- ⌚ Reconece e valora a importancia

⌚ UNIDADE 9. Os “felices 20” e a Gran Depresión.

dos movementos
sufrazistas para a
consecución do voto
feminino e a igualdade das
mulleres ante a lei.

- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.
- ⌚ Describe as características dun sistema totalitario, diferenciando entre o réxime nazi e o italiano.

⌚ UNIDADE 10. Fascismo e Nazismo

- ⌚ Reconece o Holocausto como o resultado dun sistema político autoritario e racista e apunta algunha medida para evitar estas situacións no futuro.
- ⌚ Reconece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Reconece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Sitúa en varios mapas as distintas fases polas que pasou a Segunda Guerra Mundial e relacionaos cos contidos do tema.
- ⌚ Explica as causas e consecuencias

⌚ UNIDADE 11. A Segunda Guerra Mundial

da Segunda Guerra Mundial e sitúaaas no tempo e nos distintos lugares xeográficos.

- ⌚ Sitúa no tempo os acontecementos que destacaron na guerra.
- ⌚ Coñece as distintas fases de rexeitamento e exclusión social da poboación xudía que culminou no Holocausto e entende como este terrible proceso influíu na conciencia das xeracións posteriores.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .

⌚ UNIDADE 12. España: da crise do 98 á Guerra Civil.

- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.
- ⌚ Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.
- ⌚ Analiza a Guerra Civil a través de mapas e un eixe cronolóxico situando os feitos máis salientables.
- ⌚ Coñece ás consecuencias da Guerra Civil para a poboación e as repercusións para todo o país.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto

⌚ UNIDADE 13. Mundo bipolar:
Guerra Fría

- ⌚ adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Vincula o inicio da Guerra Fría co final da Segunda Guerra Mundial e a imposibilidade de cooperación dos aliados vencedores que dividiu o mundo en dous bloques antagónicos.
- ⌚ Sitúa nun eixe cronolóxico as etapas da Guerra Fría e os seus principais acontecementos.
- ⌚ Coñece os momentos de tensión que se deron durante a Guerra Fría e como se solucionaron.
- ⌚ Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.
- ⌚ Analiza os conflitos en Oriente Próximo que desencadearon a crise do petróleo en 1973.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que

determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ UNIDADE 14. O mundo nos espazos desenrolados dende 1945 a actualidade

- ⌚ Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.
- ⌚ Analiza a creación do Estado do Benestar en Europa e a súa posterior evolución.
- ⌚ Estuda a incorporación da muller ao traballo e os movementos feministas desde os anos 60 ata os nosos días
- ⌚ Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época.
- ⌚ Analiza diversos aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.
- ⌚ Analiza a Unión Europea desde o nacemento da CEE e a súa posterior evolución, analizando as sucesivas incorporacións e os retos que se lle expoñen para o futuro.
- ⌚ Comprende o concepto de

globalización e analiza as vantaxes e os inconvenientes de vivir nun mundo globalizado.

- ⌚ Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.
- ⌚ Analiza algúns problemas ambientais como a sobreexplotación do planeta e o cambio climático explicando como poden influír na vida cotiá.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos

⌚ UNIDADE 15. España, da ditadura á democracia.

- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
- ⌚ Estuda a España da posguerra e as diferentes fases polas que pasou a ditadura de Franco desde 1939 ata 1975.
- ⌚ Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.
- ⌚ Comprende os proles e contras do estado do benestar.
- ⌚ Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.
- ⌚ Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.
- ⌚ Coñece o problema do terrorismo en España, nomea algúns grupos terroristas da época: ETA, GRAPO etc. e explica o que é a Asociación de Víctimas do Terrorismo, cando se creou e cales son os seus fins.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .

información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.

- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ UNIDADE 16. A descolonización e o Terceiro Mundo.

- ⌚ Explica o comezo do proceso de descolonización como consecuencia da Segunda Guerra Mundial.
- ⌚ Relaciona a creación do estado de Israel co aumento da inmigración a Palestina, dos xudeus que fuxían do réxime nazi.
- ⌚ Analiza o nacemento do Estado de Israel e explica as guerras e enfrontamentos que houbo entre israelís e palestinos desde 1948.
- ⌚ Elabora unha liña do tempo sobre

o conflito árabe-israelí.

- ⌚ Explica os feitos máis importantes do proceso de descolonización en Asia, Oceanía e África.
- ⌚ Estuda o fenómeno do apartheid en Sudáfrica que diferencia o período descolonizador neste país co resto do continente africano.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ UNIDADE 17. O mundo nos espazos subdesenvolvidos dende 1945 a

⌚ Comprende o concepto de globalización e analiza as

actualidade.

vantaxes e os inconvenientes de vivir nun mundo globalizado.

- ⌚ Analiza algúns problemas ambientais como a sobreexplotación do planeta e o cambio climático explicando como poden influír na vida cotiá.
- ⌚ Recoñece os BRICS e comprende o papel das potencias emerxentes.
- ⌚ Analiza en que rexións predomina a relixión islámica, o seu tipo de goberno e os problemas e conflitos.
- ⌚ Analiza as tensións e conflitos e problemas que se produciron en América Latina, Asia e África dende a segunda guerra mundial.
- ⌚ Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.
- ⌚ Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.
- ⌚ Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras).
- ⌚ Explica as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.
- ⌚ Utiliza o vocabulario histórico e

artístico con precisión,
inseríndoo no contexto
adecuado.

- ⌚ Ordena acontecementos cronoloxicamente e sitúaos nunha liña do tempo. .
- ⌚ Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

⌚ UNIDADE 18. Arte no século XX.

- ⌚ Coñece e valora as manifestacións artísticas relevantes do século XX pola súa importancia
- ⌚ Analiza e comenta cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XX.
- ⌚ Recoñece as diferencias entre a arte do século XIX e as vangardas do século XXR
- ⌚ Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.
- ⌚ Valora a evolución que tivo lugar na arte no século XX e a que se está a producir na actualidade debido os procesos tecnolóxicos.
- ⌚ Comprende que o arte non é un fenómeno illado se non que reproduce os intereses da sociedade en cada periodo e os cambios que se producen na mesma.

Concreción dos estándares de aprendizaxe en relación ós criterios de avaliación e ás competencias clave para a materia de Historia de 4º da ESO.

A continuación imos detallar os estándares de aprendizaxe por unidade didáctica en relación ás competencias básicas e ós criterios de avaliación. Estes estándares

poderemos avalialos seguindo unha escala numérica de 0 a 4, de tal modo que estes valores representan:

Escala	Significado de cada valoración numérica aplicable ó grao de consecución do estándar de aprendizaxe
0	Non responde. Non intentou facer a tarefa. Non amosa interese pola materia.
1	Demostra escasa comprensión do problema. Faltan moitos dos requirimentos da tarefa na resposta.
2	Demostra comprensión parcial do problema. A maior parte dos requirimentos da tarefa están comprendidos na resposta.
3	Demostra considerable comprensión do problema. Todos os requirimentos da tarefa están incluídos na resposta.
4	Demostra total comprensión do problema. Todos os requirimentos da tarefa están incluídos na resposta.

En base a esta escala, consideraremos que a partir do grao 2 o estándar básico considérase adquirido polo alumnado.

Cóñece e valora as manifestacións artísticas relevantes do século XIX pola súa importancia

Analiza e comenta cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.

Recoñece as diferencias entre a arte do século XIX e as vangardas do século XX
Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.

Valora a evolución que tivo lugar na arte no século XIX e

Comprende que o arte non é un fenómeno illado se non que reproduce os intereses da sociedade en cada período e os cambios que se producen na mesma.

UNIDADE 1. TEMPORALI
A crise do ZACIÓN:
Antigo Réxime segunda
quincena de
setembro e

primeira
semana de
outubro.

Obx.	Contidos	Critérios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
a c d g h l ñ	🕒 B1.1.	B1.1. Explicar Sé as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico. Eu ro pa : do fe ud ali s m o ao ab so lut is m o e o pa rla m en tar is m o	B1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarism o.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

da
s
mi
no
ría
s.
Fr
an
ci
a, I
ng
lat
err
a,
Es
pa
ña
e
G
ali
ci
a.

B1.1.2.
Distingue
conceptos
históricos
como
Antigo Réxime
e Ilustración.

- CSC
- CAA
- CCL

f
h
l
n

🕒 B1.2. **B1.2. Coñecer**
Ilu o alcance da
str Ilustración
ac como novo
ió movemento
n. cultural e
social en
Europa e en
América.

B1.2.1.
Describe as
características
da cultura da
Ilustración e as
implicacións
que ten
nalgunhas
monarquías.

- CSC
- CCEC
- CCL

f
g
l
n

🕒 B1.3. **B1.3. Coñecer**
Ar os avances da
te Revolución
e Científica
ci desde os

B1.3.1.
Aprecia os
avances
científicos e a
súa aplicación

- CSC
- CMCCT
- CAA

en séculos XVII e XVIII. á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.

B1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.

- CSC
- CMCCT

f
l
ñ

🕒 **B10.2.** **B10.2.** **B10.2.1.** **B10.2.1.** **B10.2.1.** **B10.2.1.**

Ca Explicar as Ordena

m características temporalmente

bi de cada tempo algúns feitos

o histórico e históricos e

e certos outros feitos

co acontecemento salientables,

nti s que utilizando para

nu determinaron iso as nocións

id cambios básicas de

ad fundamentais sucesión,

e no rumbo da duración e

historia, simultaneidade

diferenciando .

períodos que

facilitan o seu

estudo e a súa

interpretación.

- CSC
- CMCCT

intervención na aula.

UNIDADE 2. TEMPORALI
A Revolución ZACIÓN: 2º,
Industrial e os 3º e 4º semana
cambios de outubro
sociais.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
f g h l	🕒 B3.1.	B3.1. Describir Re os feitos vo salientables da lu Revolución ci Industrial e o ón seu In encadeamento du causal. str ial : co nc ep to; fa ct or es ec on ó mi co s, so ci ais e id eo	B3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

l
xi
co
s
qu
e a
fa
n
po
si
bl
e.

g
h
l

- 🕒 B3.2. B3.2. Analizar B3.2.1. Analiza ▪ CSC
Re as vantaxes e e compara a ▪ CAA
vo os industrializació ▪ CCL
lu inconvenientes n de diferentes
ci de ser un país países de
ón pioneiro nos Europa,
In cambios. América e
du Asia, nas súas
str distintas
ial escalas
: temporais e
de xeográficas.
sd
e
Gr
an
Br
et
añ
a
ao
re
st
o
de
Eu
ro
pa
.

B3.2.2. ▪ CSC
Compara o ▪ CAA

proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.

▪ CCL

a
c
d
h
l
m

🕒 B3.3.

B3.3. Entender
C o concepto de
on progreso, e os
se sacrificios e os
cu avances que
en leva consigo.

ci
as
da
Re
vo
lu
ci
ón
In
du
str
ial

·
M
ov
e
m
en
to
ob
rei
ro
(o
rix
es,
id
eo
lo
xí
as
e
fo

B3.3.1. Explica
a situación
laboral
feminina e
infantil nas
ciudades
industriais.

▪ CSC
▪ CSIEE
▪ CCL

rganización).

glam

- 🕒 B3.5. A B3.5. Coñecer B3.5.1. Elabora
 - ci os principais un eixe
 - en avances cronolóxico,
 - ci científicos e diacrónico e
 - a tecnolóxicos sincrónico, cos
 - no do século XIX, e principais
 - sé a súa relación avances
 - cu coas científicos e
 - lo revolucións tecnolóxicos
 - XI industriais. do século XIX.
 - X.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 3. TEMPORALIDADE
Industrialización e sociedade na España do século XIX.

TEMPORALIDADE: 5º semana de outubro

Obx.

Contidos

Criterios de Avaliación

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

COMP. CLAVE

lñ

- 🕒 B3.4. B3.4. Analizar B3.4.1.
 - Di a evolución dos Especifica
 - sc cambios algunhas
 - us económicos en repercusións
 - ió España e en políticas como
 - n Galicia, a raíz consecuencia
 - en da dos cambios
 - tor industrialización económicos en

no n parcial do España.
ás país.
ca
ra
ct
erí
sti
ca
s
da
in
du
str
ial
iz
ac
ió
n
en
Es
pa
ña
e
G
ali
ci
a:
éx
ito
ou
fra
ca
so
?

a
c
d
h
l
m

- 🕒 B3.3. **B3.3. Entender** B3.3.1. Explica
 - CSC
 - CSIEE
 - CCL
- C o concepto de a situación
on progreso, e os laboral
se sacrificios e os feminina e
cu avances que infantil nas
en leva consigo. cidades
ci industriais.
as
da
Re

vo
lu
ci
ón
In
du
str
ial
.
M
ov
e
m
en
to
ob
rei
ro
(o
rix
es,
id
eo
lo
xí
as
e
fo
rm
as
de
or
ga
ni
za
ci
ón
).

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 4. TEMPORALI

Revolucións
liberais e
nacionalismos

ZACIÓ: tres
primeiras
semanas de
nobre

Obx.

Contidos

Criterios de
Avaliación

ESTÁNDARE
S DE
APRENDIZA
XE

COMP.
CLAVE

a
c
d
g
h
l

🕒 B2.1.

B2.1.
Re Comprender o
vo alcance e as
lu limitacións dos
ci procesos
ón revolucionarios
s dos séculos
bu xviii e xix.

rg
ue
sa
s
no
s
sé
cu
lo
s
X
VI
II
e
XI
X:
ba
se
s
id
eo
ló
xi
ca
s
(li
be

B2.1.1. Sopesa
as razóns dos
revolucionarios
para actuar
como o
fixeron.

▪ CSC
▪ CAA
▪ CCL

ral
is
m
o,
na
ci
on
ali
s
m
o
e
re
xi
on
ali
s
m
o),
ec
on
ó
mi
ca
s e
so
ci
ais
;
pri
nc
ip
ais
co
ns
ec
ue
nc
ias
.

B2.1.2.
Recoñece,
mediante a
análise de

- CSC
- CAA
- CCL

fontes de
diversas
épocas, o valor
destas non só
como
información
senón tamén
como
evidencia para
os/as
historiadores/as

.

f
l
n

- 🕒 B10.2. B10.2. B10.2.1. ■ CSC
■ CMCCT
- Ca Explicar as Ordena temporalmente
m características algúns feitos
bi de cada tempo históricos e
o histórico e outros feitos
e certos salientables,
co acontecemento utilizando para
nti s que iso as nocións
nu determinaron básicas de
id cambios sucesión,
ad fundamentais duración e
e no rumbo da simultaneidade
historia,
diferenciando
períodos que
facilitan o seu
estudo e a súa
interpretación.

B10.2.2.
Realiza
diversos tipos
de eixes
cronolóxicos e
mapas
históricos.

- CSC
■ CMCCT

a
c
d
g
h

- 🕒 B2.2. B2.2. B2.2.1. ■ CSC
■ CAA
■ CCL
- Re Identificar os Redacta unha
vo principais narrativa
lu feitos das sintética cos
ci revolucións principais

l
ñ

ón liberais feitos dalgunha
s burguesas en das revolucións
bu Europa e burguesas da
rg América nos primeira
ue séculos xviii e metade do
sa xix. século xix,
s acudindo a
no explicacións
s causais, e
sé sinala os proles
cu e os contras
lo
s
X
VI
II
e
XI
X:
pe
rio
di
za
ci
ón
e
fei
to
s
pri
nc
ip
ais
. Re
sta
ur
ac
ión.
Pr
oc
es
os

un
ifi
ca
do
re
se
in
de
pe
nd
en
tis
tas
.
O
ca
so
es
pa
ño
l

B2.2.2. ▪ CSC
Redacta unha ▪ CAA
narrativa ▪ CCL
sintética cos
principais
feitos dalgunha
das revolucións
burguesas do
século xviii,
acudindo a
explicacións
causais, e
indica os proles
e os contras.

XHB2.2.3. ▪ CSC
Discute as ▪ CAA
implicacións ▪ CCL
da violencia
empregando
diversos tipos
de fontes.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 5 O TEMPORALI
Imperialismo ZACIÓN: duas
últimas
semanas de
novembro.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
------	----------	-------------------------	---------------------------	-------------

g h l	🕒 B4.1. O	B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do XI século xix e no principio do século xx.	B4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
-------------	-----------	--	---	-------------------------

B4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.

g l	🕒 B4.2.	B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do	B4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra	▪ CSC ▪ CAA
--------	---------	---	---	----------------

us imperialismo. de 1914.
 as,
 de
 se
 nv
 ol
 ve
 m
 en
 to
 e
 co
 ns
 ec
 ue
 nc
 ias
 .

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 6. TEMPORALI
 Constrición do ZACIÓ:
 réxime liberal primeira
 na España do quincena de
 século XIX decembro

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARE S DE APRENDIZA XE	COMP. CLAVE
------	----------	----------------------------	--------------------------------------	----------------

a	🕒 B2.1.	B2.1.	B2.1.1. Sopesa	▪ CSC
c		Re Comprender o	as razóns dos	▪ CAA
d		vo alcance e as	revolucionarios	▪ CCL
g		lu limitacións dos	para actuar	
h		ci procesos	como o fixeron	
l		ón revolucionarios		
		s dos séculos		
		bu xviii e xix.		
		rg		
		ue		
		sa		

s
no
s
sé
cu
lo
s
X
VI
II
e
XI
X:
ba
se
s
id
eo
ló
xi
ca
s
(li
be
ral
is
m
o,
na
ci
on
ali
s
m
o
e
re
xi
on
ali
s
m
o),
ec

on
ó
mi
ca
s e
so
ci
ais
;
pri
nc
ip
ais
co
ns
ec
ue
nc
ias

.

a
c
d
g
h
l
ñ

B2.2.
Revolucións
burguesas nos
séculos XVIII
e XIX:
periodización e
feitos
principais.
Restauración.
Procesos
unificadores e
independentista
s. O caso
español

B2.2.
Identificar os
principais
feitos das
revolucións
liberais
liberais
burguesas en
Europa e
América nos
séculos xviii e
xix.

B2.2.1.
Redacta unha
narrativa
sintética cos
principais
feitos dalgunha
das revolucións
burguesas da
primeira
metade do
século xix,
acudindo a
explicacións
causais, e
sinala os proles
e os contras.

- CSC
- CAA
- CCL

B2.2.2.
Redacta unha
narrativa
sintética cos
principais
feitos dalgunha
das revolucións

- CSC
- CAA
- CCL

burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 7 TEMPORALIDADE
Arte do século XIX
ZACIÓ: 4º
semana de decembro e segunda de xaneiro

Obx.	Contidos	Criteria de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
g h l n	B4.5. A arte no século XIX.	B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e reconecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en	▪ XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC

Europa.

- XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.
- CSC
- CAA
- CCL
- CCEC

h l ñ	B10.4. Vocabulario histórico e artístico Idade Contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
-------------	---	---	---	--

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 8. TEMPORALIDADE
A 1ª Guerra Mundial. A Revolución Rusa e o nacemento da URSS.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
g h l	🕒 B4.3.	B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.	B4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos nunha explicación histórica, da Primeira Guerra Mundial.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

da
Gr
an
G
ue
rra
(1
91
4-
19
19
)
ou
I
G
ue
rra
M
un
di
al.

B4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa. ■ CSC ■ CAA

B4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. ■ CSC ■ CAA ■ CCL

a
c
d
g
h
l

🕒 B4.4. B4.4. B4.4.1. ■ CSC
Re Esquematizar a Contrasta ■ CAA
vo orixe, o algunhas ■ CCL
lu desenvolvemen interpretacións
ci to e as do alcance da
ón consecuencias Revolución
R da Revolución rusa na súa
us rusa. época e na
a. actualidade.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 9. TEMPORALI
Os “felices 20” ZACIÓN: 1º e
e a Gran 2º semanas de
Depresión.2 febreiro

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
------	----------	-------------------------	---------------------------	-------------

g
h
l

🕒 B5.1. **B5.1.** Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e procesos máis importantes do período de entreguerras, e as súas conexións co presente, e fin estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.

B5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.

▪ CSC
▪ CAA
▪ CCL

ue
ra
ao
cr
ac
do
29
e a
Gr
an
D
ep
re
si
ón

B5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.

- CSC
- CAA

B5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.

- CSC
- CAA
- CCL

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 10. TEMPORALIDADE
Fascismo e Nazismo
ZACIÓ: 2º e 3º semanas de febreiro

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
a c d h l	⌚ B5.2.	B5.2. Analizar as causas do auge dos fascismos en Europa.	B5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auge do fascismo en Europa.	▪ CSC ▪ CCL

e
na
zis
m
o
al
e
m
án
.

a
d
l

- 🕒 B6.3. O **B6.3.** Entender ▪ CSC
H o contexto en **B6.3.1.**
ol que se **Recoñece a**
oc desenvolveu o **significación**
au Holocausto na **do Holocausto**
st guerra europea **na historia**
o. e as súas **mundial.**
consecuencias.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 11. TEMPORALI
A Segunda ZACIÓN: 4º
Guerra semana de
Mundial febreiro e 1º de
marzo

Obx. Contidos Criterios de Avaliación ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE COMP. CLAVE

g
l

- 🕒 B6.1. **B6.1.** Coñecer ▪ CSC
▪ CAA
Or as causas da **Recoñece a**
ix Segunda **xerarquía**
es Guerra **causal**
da Mundial. **(diferente**
II **importancia**
G **dunhas causas**
ue **ou outras**
rra **segundo as**
M **narrativas).**
un

g
h
l

di
al.

- 🕒 B6.2. B6.2. Coñecer B6.2.1. Sitúa
D os principais nun mapa as
es feitos da fases do
en Segunda conflito.
vo Guerra
lv Mundial,
e diferenciar as
m escalas
en xeográficas
to nesta guerra
da (europea e
II mundial) e
G entender o
ue concepto de
rra guerra total.
M
un
di
al:
ex
te
ns
ió
n,
fa
se
s,
fo
rm
as
de
gu
err
a e
pri
nc
ip
ais
co
ns
ec
ue
- CSC
 - CAA

nc
ias

B6.2.2. Dá unha interpretación de por que acabou antes a guerra europea que a mundial.

- CSC
- CAA
- CCL

B6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da Segunda Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.

- CSC
- CAA
- CCL

a
d
l

🕒 B6.3. O B6.3. Entender
H o contexto en B6.3.1.
ol que se Reconece a
oc desenvolveu o significación
au Holocausto na do Holocausto
st guerra europea na historia
o. e as súas mundial.
consecuencias.

- CSC

f
l
ñ

B10.2. Cambio B10.2. B10.2.1. CSC
e continuidade. Explicar as Ordena CMCCT
características temporalmente
de cada tempo algúns feitos
histórico e históricos e
certos outros feitos
acontecementos salientables,
s que utilizando para
determinaron iso as nocións
cambios básicas de
fundamentais sucesión,
no rumbo da duración e
historia, simultaneidade
diferenciando .

períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

B10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

- CSC
- CMCCT

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 12. TEMPORALIDADE
 España: da crise do 98 á Guerra Civil.

TEMPORALIDADE: 2º, 3º e 4º semanas de marzo

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
------	----------	-------------------------	---------------------------	-------------

g h l	🕒 B5.1.	B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	B5.1.1. Analizar interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
-------------	---------	--	---	---

ac
do
29
e a
Gr
an
D
ep
re
si
ón

.

a
c
d
g
h
l

- 🕒 B5.3. II B5.3. Coñecer B5.3.1. Explica ■ CSC
Re as tensións que as principais ■ CCL
pú levaron en reformas
bli España á durante a II
ca proclamación República
es da II República española, e
pa e ao estoupido reaccións a
ño da Guerra elas.
la Civil.

e a
G
ue
rra
Ci
vil

.

B5.3.2. Explica ■ CSC
as causas da ■ CAA
Guerra Civil ■ CCL
española no
contexto
europeo e
internacional.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 13. TEMPORALI
Mundo bipolar: ZACIÓN: 1º
Guerra Fría quincena de

Obx.	Contidos	Critérios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
g h l	B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	B6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
	B6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
f l ñ	B10.2. Cambio e continuidade.	B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	B10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
h l	B10.4. Vocabulario	B10.4. Utilizar o vocabulario	B10.4.1. Utiliza con	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

ñ	histórico e artístico Idade Contemporánea.	histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.
---	--	---	--

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 14. O mundo nos espazos desenrolados dende 1945 a actualidade	TEMPORALIZACIÓN: 2º qincena de abril
--	--------------------------------------

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
------	----------	-------------------------	---------------------------	-------------

a d g h l	🕒 B7.1.	B7.1. Entender Evolución dos réximes económicos soviéticos e os perigos do seu desenvolvemento interno, así como os avances económicos dos "Welfare State" en Europa.	B7.1.1. Explicar os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
-----------------------	---------	---	--	-------------------------

. O

"
W
elf
ar
e
St
at
e".

B7.1.2.
Recoñece os
cambios
sociais
derivados da
incorporación
da muller ao
traballo
asalariado.

▪ CSC

f
g
h
l
m

B7.2. Crise do
petróleo
(1973).

B7.2.
Comprender o
concepto de
crise
económica e a
súa repercusión
mundial nun
caso concreto.

B7.2.1.
Compara a
crise enerxética
de 1973 coa
financeira de
2008.

▪ CSC
▪ CAA
▪ CCL

a
d
g
l

B8.1. Formas
económicas e
sociais do
capitalismo no
mundo.

B8.1.
Interpretar
procesos a
medio prazo de
cambios
económicos,
sociais e
políticos a
nivel mundial.

B8.1.1.
Interpreta o
renacemento e
o declive das
nacións no
novo mapa
político
europeo desa
época.

▪ CSC
▪ CAA

B8.1.2.
Comprende os
proles e contras
do estado do
benestar.

▪ CSC

a
d

🕒 B8.2.

C

B8.2. Coñecer
as causas e as

B8.2.1. Analiza
diversos

▪ CSC
▪ CAA

g
h
l

ol consecuencias aspectos
ap inmediatas do políticos,
so colapso da económicos e
do URSS e outros culturais dos
s réximes cambios
ré socialistas. producidos
xi tralo colapso
m da URSS.
es
so
vi
éti
co
s e
as
sú
as
co
ns
ec
ue
nc
ias
.

▪ CCL

a
c
d
g
h
l

- 🕒 B8.4. **B8.4. Entender** B8.4.1. Discute **▪ CSC**
Ca a evolución da sobre a **▪ CAA**
mi construción da construción da **▪ CCL**
ño Unión Unión Europea
ca Europea. e do seu futuro.
ra
a
U
ni
ón
Eu
ro
pe
a:
de
sd
e a
un
ió
n

ec
on
ó
mi
ca
a
un
ha
fut
ur
a
un
ió
n
po
líti
ca
su
pr
an
ac
io
na
l.

e
g
h
l

- 🕒 B9.1. A B9.1. Definir a B9.1.1. Procura
gl	globalización e	na prensa	▪ CSC
ob	identificar	novas dalgún	▪ CD
ali	algúns dos seus	sector con	▪ CCL
za	factores.	relacións	▪ CAA
ci		globalizadas, e	▪ CSIEE
ón		elabora	
ec		argumentos a	
on		favor e en	
ó		contra.	

mi
ca
:
co
nc
ep
to
e
ca
ra

ct
erí
sti
ca
s.

B9.1.2. Elabora
discusións
sobre o
eurocentrismo
e a
globalización.

- CSC
- CAA
- CCL

e
f
g
h
l

B9.2. Papel da
Revolución
Tecnolóxica na
globalización.
Identificar
algúns dos
cambios
fundamentais
que supón a
Revolución
Tecnolóxica.

B9.2.

B9.2.1. Analiza
algunhas ideas
de progreso e
retroceso na
implantación
das recentes
tecnoloxías da
información e
da
comunicación,
a distintos
niveis
xeográficos.

- CSC
- CAA
- CCL
- CD

e
g
h
l
m
ñ

🕒 B9.3.

B9.3.
C Recoñecer o
on impacto destes
se cambios a nivel
cu local,
en autonómico,
ci estatal e global,
as prevendo
da posibles
gl escenarios
ob máis e menos
ali desexables de
za cuestións
ci ambientais
ón transnacionais,
. e discutir as
Re novas
la realidades do
ci espazo

B9.3.

B9.3.1. Crea
contidos que
inclúen
recursos como
textos, mapas e
gráficos, para
presentar algún
aspecto
conflictivo das
condicións
sociais do
proceso de
globalización.

- CSC
- CD
- CAA
- CCL
- CMCCT
- CSIEE

ón globalizado.

s
int
err
ex
io
na
is;
fo
co
s
de
co
nfl
ito
.

g
h
l
ñ

- ⌚ B10.1. B10.1. XHB10.1.1.
 - CSC
 - CMCCT
 - CAA
 - CCL
- Re Reconocer que Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico
- la o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou , o inflúe neles.
- pr
es
en
te
e
o
fut
ur
o
a
tra
vé
s
da
hi
st

ori
a
e a xeografía.

XHB10.1.2. ▪ CSC
Sopese como ▪ CAA
unha Europa en
guerra durante
o século XX
pode chegar a
unha unión
económica e
política no
século XXI.

XHB10.1.3. ▪ CSC
Compara (nun ▪ CMCCT
aspecto ou en ▪ CAA
varios) as
revolucións
industriais do
século XIX coa
revolución
tecnolóxica de
finais do século
XX e principio
do XXI.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

UNIDADE 15. TEMPORALI
España, da ZACIÓN: tres
ditadura á primeiras
democracia. semanas de
 maio.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
------	----------	----------------------------	------------------------------	----------------

a	🕒 B7.3.	B7.3. Explicar	B7.3.1. Coñece	▪ CSC
c		Di as causas de	a situación da	
d		ta que se	posguerra e a	
g		du establecera	represión en	

h
l
ñ

ra unha ditadura España, así
de en España tras como as fases
Fr a Guerra Civil, da ditadura de
an e como foi Franco.
co evolucionando
en esa ditadura
Es desde 1939 a
pa 1975.
ña

B7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica.

- CSC
- CAA
- CCL

a
c
d
g
h
l
ñ

🕒 B8.3. B8.3. Coñecer B8.3.1. Comparacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.

Tr os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar en distintas interpretacións sobre ese proceso.

- CSC
- CAA
- CCL

:
da
dit
ad
ur
a á
de
m
oc
ra
ci
a

(1
97
5-
19
82
).

B8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.

- CSC
- CCL

B8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a

- CSC
- CAA
- CCL

xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

⌚ UNIDADE	TEMPORALI			
16. A	ZACIÓN:			
descolonización e o Terceiro Mundo.	duas últimas semanas de maio.			
Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
a	⌚ B6.5.	B6.5.	B6.5.1.	▪ CSC
d		Pr	Describe os	▪ CCL
g		oc	feitos	
h		es	relevantes do	
l		os	proceso	
		de	descolonizador	
		de	.	
		no século xx e		
		sc		
		ol		
		on		
		iz		
		ac		
		ión		
		n		
		en		
		As		
		ia		
		e		
		Áf		
		ric		

a.

B6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).

- CSC
- CAA

f
l
ñ

B10.2. Cambio e continuidade

B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.

B10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade .

- CSC
- CMCCT

B10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.

- CSC
- CMCCT

f
l
ñ

🕒 **B10.3.**

B10.3. Te Entender que os acontecementos e os procesos

B10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes

- CSC
- CMCCT

st ocorren ao enclaves
 óri longo do tempo xeográficos.
 co e á vez no
 . tempo
 (diacronía e
 sincronía).

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

🕒 UNIDADE TEMPORALI
 17. O mundo ZACIÓN:
 nos espazos primeira e
 subdesenvolvid segunda
 os dende 1945 semanas de
 a actualidade xuño.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
------	----------	-------------------------	---------------------------	-------------

e g h l	🕒 B9.1. A	B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	B9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
		ci ón ec on ó mi ca : co nc ep to e ca ra ct erí sti		

ca
s.

e
f
g
h
l

B9.2. Papel da
Revolución
Tecnolóxica na
globalización.

B9.2.
Identificar
algúns dos
cambios
fundamentais
que supón a
Revolución
Tecnolóxica.

B9.2.1. Analiza
algunhas ideas
de progreso e
retroceso na
implantación
das recentes
tecnoloxías da
información e
da
comunicación,
a distintos
niveis
xeográficos.

- CSC
- CD
- CAA
- CCL

e
g
h
l
m
ñ

🕒 B9.3.

B9.3.
C Reconecer o
on impacto destes
se cambios a nivel
cu local,
en autónomo,
ci estatal e global,
as prevendo
da posibles
gl escenarios
ob máis e menos
ali desexables de
za cuestións
ci ambientais
ón transnacionais,
. e discutir as
Re novas
la realidades do
ci espazo
ón globalizado.

B9.3.1. Crea
contidos que
inclúen
recursos como
textos, mapas e
gráficos, para
presentar algún
aspecto
conflictivo das
condicións
sociais do
proceso de
globalización.

- CSC
- CD
- CAA
- CCL
- CMCCT
- CSIEE

s
int
err
ex
io
na
is;
fo

co
s
de
co
nfl
ito
.

g
h
l
ñ

- ⌚ B10.1. B10.1. XHB10.1.1. ▪ CSC
- Re Reconocer que Formula ▪ CMCCT
- la o pasado non posibles ▪ CAA
- ci está "morto e beneficios e ▪ CCL
- ón enterrado", desvantaxes
- en senón que para as
- tre determina o sociedades
- o presente e os humanas e para
- pa posibles o medio natural
- sa futuros e dalgunhas
- do espazos, ou consecuencias
- , o inflúe neles. do quecemento
- pr global, como o
- es desxeamento
- en do Báltico
- te
- e
- o
- fut
- ur
- o
- a
- tra
- vé
- s
- da
- hi
- st
- ori
- a e
- a
- xe
- og
- raf
- ía.

XHB10.1.2. ▪ CSC

Sopresa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.

- CAA

XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.

- CSC
- CMCCT
- CAA

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e intervención na aula.

🕒 UNIDADE 18. Arte no século XX. TEMPORALIZACIÓN: 3º e cuarta semanas de xuño.

Obx.	Contidos	Criterios de Avaliación	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMP. CLAVE
h l ñ	B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC ▪ CCL

Instrumentos de avaliación: Exercicios caderno. Traballos. Probas. Participación e

intervención na aula.

17.5. ECONOMÍA.

ECONOMÍA 4º DA ESO

Segundo se recolle no Decreto 86/2015 do 25 de xuño, no currículo para Economía de 4º ESO, a materia distribúese en seis bloques que permiten o estudo da economía como ciencia e do papel dos axentes económicos. No bloque 1 ("Ideas económicas básicas") recóllense aspectos relativos aos principios económicos, á terminoloxía propia e á metodoloxía da ciencia económica. No bloque 2 ("Economía e empresa") analízase o papel e o funcionamento do/da axente de empresas na economía. O seguinte bloque ("Economía persoal") está dedicado ao estudo da transcendencia das decisións económicas na vida das persoas. O cuarto bloque ("Economía e ingresos e gastos do Estado") repasa o papel estatal no funcionamento económico a través da análise dos seus ingresos e gastos. No quinto bloque ("Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego") repásanse os aspectos máis salientables da economía financeira e a súa repercusión na actividade económica e o nivel de emprego. E para rematar, o bloque de "Economía internacional" fai un breve repaso do funcionamento do sector exterior da economía con especial fincapé nas repercusións da integración económica e a globalización.

1º TRIMESTRE

UNIDADE 1. Introducción á Economía (9 sesións) UNIDADE 8. O diñeiro e os medios de pago (7

UNIDADE 2. A produción de bens e servicios (8 sesións)

UNIDADE 3. Os mercados e os axentes económicos (7 sesións)

UNIDADE 4. As decisións económicas das familias Economía (9 sesións)

2º TRIMESTRE

UNIDADE 5. As empresas (9 sesións) UNIDADE 6. O Crecemento económico (7 s.)

UNIDADE 7. A distribución da renda (7 sesións) sesións)

UNIDADE 9 . A inflación e os tipos de interese (7 sesións)

UNIDADE 10. O aforro e o endebedamento (7 sesións)

3o TRIMESTRE

UNIDADE 11. O comercio exterior (9 sesións) UNIDADE 12. Economía e medioambiente (5 s.)

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Economía de 4o da ESO.

U.D.

ECONOMÍA 4º DE ESO

1o TRIMESTRE

UNIDADE 1. Introducción á Economía (9 sesións) UNIDADE 7. A distribución da renta (7 sesións)

UNIDADE 2. A produción de bens e sevicios (8 sesións)

UNIDADE 3. Os mercados e os axentes económicos (7 sesións)

UNIDADE 4. As decisións económicas das familias Economía (9 sesións)

2o TRIMESTRE

UNIDADE 5. As empresas (9 sesións) UNIDADE 6. O Crecemento económico (7 s.)

UNIDADE 8. O diñeiro e os medios de pago (7 sesións)

3o TRIMESTRE

UNIDADE 9 . A inflación e os tipos de interese (7 sesións)

UNIDADE 10. O aforro e o endebedamento (7 sesións).

UNIDADE 11. O comercio exterior (9 sesións)

UNIDADE 12. Economía e medioambiente (5 s.)

Grao mínimo de consecución para superar a materia de Economía de 4o da ESO.

U.D.

Grao mínimo de consecución para superar a materia de economía de 4o da ESO

🕒 UNIDADE 1. Introducción á

•

🕒 - Realiza actividades de simulación, comparando

Economía

situacións de economía
planificada con situacións
de libre mercado

- ⌚ - Clasifica distintos tipos de necesidades.
- ⌚ - Aborda o uso alternativo dun mesmo recurso aplicado a necesidades distintas.
- ⌚ - Establece diferenzas entre proposicións normativas e positivas, discriminando entre ambas a partir de exemplos cotiáns.
- ⌚ - Coñece os diferentes sistemas económicos que existiron o longo da historia.
- ⌚ - Diferencia as variables económicas.

⌚ UNIDADE 2. A produción de bens e
servicios.

- ⌚ - Relaciona o concepto de custo de oportunidade coa Fronteira de Posibilidades de Produción, calculando o seu importe total e unitario e identificando as súas zonas.
- ⌚ - Identifica os sectores

económico

- - É capaz de extraer retos e oportunidades dun determinado sector

ECONOMÍA 4o DE ESO

1o TRIMESTRE

UNIDADE 1. Introducción á Economía (9 sesións)

UNIDADE 2. A produción de bens e servicios (8 sesións)

UNIDADE 3. Os mercados e os axentes económicos (7 sesións)

UNIDADE 4. As decisións económicas das familias Economía (9 sesións)

2o TRIMESTRE

UNIDADE 5. As empresas (9 sesións)

UNIDADE 6. O Crecemento económico (7 s.)

UNIDADE 7. A distribución da renda (7 sesións)

UNIDADE 8. O diñeiro e os medios de pago (7 sesións)

3o TRIMESTRE

UNIDADE 9 . A inflación e os tipos de interese (7 sesións)

UNIDADE 10. O aforro e o endebedamento (7 sesións)

UNIDADE 11. O comercio exterior (9 sesións)

UNIDADE 12. Economía e medioambiente (5 s.)

[Grao mínimo de consecución para superar a materia de Economía de 4o da ESO.](#)

U.D.

Grao mínimo de consecución para superar a materia de economía de 4o da ESO

 UNIDADE 1. Introducción á

- - Realiza actividades de

Economía

simulación, comparando situacións de economía planificada con situacións de libre mercado

- - Clasifica distintos tipos de necesidades.
- - Aborda o uso alternativo dun mesmo recurso aplicado a necesidades distintas.
- - Establece diferenzas entre proposicións normativas e positivas, discriminando entre ambas as a partir de exemplos cotiáns.
- - Coñece os diferentes sistemas económicos que existiron o longo da historia.
- - Diferencia as variables económicas.
- UNIDADE 2. A produción de bens e servicios.
- - Relaciona o concepto de custo de oportunidade coa Fronteira de Posibilidades de Produción, calculando o seu importe total e unitario e identificando as súas zonas.

- ⌚ - Identifica os sectores económico
- ⌚ - É capaz de extraer retos e oportunidades dun determinado sector

nunha lectura de prensa e reflexionar sobre eles.

⌚ - Intiende o que é la produción e coñece os factores productivos.

⌚ UNIDADE 3. Os mercados e os axentes económicos.

- ⌚ - Enumera os tipos de axentes económicos e explícita as súas funcións, propondo exemplos reais.
- ⌚ - Representa as relacións existentes entre axentes económicos
- ⌚ - Diferenza entre renda e riqueza.
- ⌚ - Comprende o fluxo circular da renda
- ⌚ - Diferencia os distintos tipos de mercados.

⌚ UNIDADE 4. As decisións económicas das familias.

- ⌚ - Identifica gastos e ingresos persoais e os clasifica.
- ⌚ - Elabora e modifica un orzamento persoal, identificando, clasificando

e
discriminando entre
diferentes tipos de ingresos
e gastos.

- ⌚ - Elabora e modifica un orzamento persoal usando software de oficina (folla de cálculo).
- ⌚ - A partir da evidencia anterior, é capaz de realizar gráficas que representan os pesos relativos de ingresos e gastos
- ⌚ - Recoñece a necesidade de realizar planificacións intertemporales.
- ⌚ - Calcula, en supostos sinxelos, a contía da renda permanente sobre a cal planificar unha senda de consumo
- ⌚ - Discrimina eficientemente activos e pasivos.
- ⌚ - Distingue situacións nas que aparece a figura da persoa empresaria.
- ⌚ - Recoñece as obrigacións e os dereitos da

⌚ UNIDADE 5. As empresas.

actividade empresarial.

- - Coñece os requisitos de capital e legais para que unha sociedade adquira personalidade xurídica e para realizar unha actividade empresarial de maneira individual.
- - Distingue, valora e cuantifica os diferentes tipos de empresas existentes na economía española/ galega
- - Clasifica as empresas a partir de casos reais atendendo a criterios de tamaño, capital e sector de actividade.
- - Coñece os compoñentes básicos da estrutura económica e financeira da empresa.
- - Coñece o imposto de sociedades
- - Diferenza entre ingresos, custos e gastos e discrimina tipos de ingresos e gastos.
- - Coñece o proceso de

maximización de beneficio e o porqué dos seus argumentos.

🕒 UNIDADE 6. O crecemento económico.

- 🕒 - Calcula o punto morto de explotación e interpreta o seu significado.
- 🕒 - Coñece o funcionamento dos ciclos económicos.
- 🕒 - Coñece e identifica os factores que xeran unha burbulla económica.
- 🕒 - Coñece os tipos de desemprego e reconece as causas do desemprego.
- 🕒 - Diferenza entre as distintas persoas pola súa relación co emprego.
- 🕒 - Coñece a situación do desemprego en España.
- 🕒 - Reconece as distintas medidas que poden aplicarse contra o desemprego
- 🕒 - Mostra interese polos sectores de futuro no emprego e avalía as posibilidades de emprego dentro da súa contorna

🕒 UNIDADE 7. A distribución da
renta.

- 🕒 - Identifica as obrigacións fiscais das empresas.
- 🕒 - Explica a diferenza entre impostos proporcionais e progresivos e coñece o funcionamento do IVE.
- 🕒 - Explica as diferentes partidas de ingreso e gasto do estado.
- 🕒 - Coñece o concepto de PXE.
- 🕒 - Explica o concepto de “Estado do benestar” e debate sobre temas relacionados coa distribución da riqueza.
- 🕒 - Mostra interese pola distribución dos gastos públicos entre as distintas partidas
- 🕒 - Comprende o papel do estado na economía e a súa intervención a través de políticas macroeconómicas e explica o concepto de “fallo de mercado”.

- 🕒 - Recoñece os tipos de política fiscal e os seus efectos.
- 🕒 - Relaciona os ciclos económicos coa política fiscal dun país.
- 🕒 - Coñece os conceptos de déficit público e de débeda pública e relaciónalos.
- 🕒 - Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos da distribución da renda.
- 🕒 - Comprende o significado da curva de Lorenz

🕒 UNIDADE 8. O diñeiro e os medios de pago.

- 🕒 - Distingue os diferentes tipos de diñeiro e clasifícaos.
- 🕒 - Coñece a fonte do valor do diñeiro fiduciario.
- 🕒 - Coñece o proceso de creación monetaria e o efecto multiplicador dos depósitos bancarios.
- 🕒 - Comprende e coñece as funcionalidades dunha conta corrente e os

termos asociados a ela.

- ⌚ - Coñece as regras básicas de seguridade a ter en conta en relación coa

operativa financeira e comercial a través de Internet

- ⌚ - Identifica os elementos básicos dun contrato de internet.
- ⌚ - Coñece o procedemento de reclamación ante unha entidade financeira.
- ⌚ - Identifica e explica as distintas modalidades de tarxetas que existen.

⌚ UNIDADE 9 . A inflación e os tipos de interese.

- ⌚ - Coñece o concepto de inflación. .
- ⌚ - Describe causas da inflación.
- ⌚ - Valora, coñece e describe as consecuencias da inflación
- ⌚ - Explica o funcionamento dos tipos de interese e a súa formación, desde os tipos oficiais até

os comerciais.

- - Relaciona a evolución dos tipos de interese coa do crecemento económico
- - Interpreta datos e gráficos sobre inflación e tipos de interese e relacións coa conxuntura económica

 UNIDADE 10. O aforro e o endebedamento.

- - Exprésase sobre a conveniencia ou non de asumir determinado nivel de débeda en función dos ingresos percibidos.
- - Explica a relevancia e uso futuro do aforro persoal
- - Conoce distintas alternativas para gestionar ahorros personales.
- - Explica los tipos de riesgo que existen y comprende la relación riesgo- rendimientto e identifica individuos adversos o amantes al riesgo
- - Exprésase sobre a conveniencia ou non de asumir determinado nivel

de débeda en función dos ingresos percibidos.

- ⌚ - Explica los tipos de riesgo que existen y comprende la relación riesgo-rendimiento.
- ⌚ - Explica que é un seguro e para que serve.
- ⌚ - Identifica e discrimina tipos de contratos de seguro.
- ⌚ - Identifica e clasifica os axentes que interveñen nunha operación de seguro

⌚ UNIDADE 11. O comercio exterior.

- ⌚ - Coñece os distintos procesos de integración económica a nivel mundial.
- ⌚ - sabe diferenciar entre os distintos niveis de integración dende a menor ata a maior
- ⌚ - Comprende as razóns para comerciar entre países.
- ⌚ - Entende o concepto de divisas.

- ⌚ - Coñece as vantaxes do libre comercio e a vantaxe comparativa.
- ⌚ - Sabe explicar as barreiras que poden existir fronte ao libre comercio.
- ⌚ - Coñece los organismos de cooperación internacional
- ⌚ - Analiza os acontecementos contemporáneos derivados da globalización
- ⌚ - Coñece as distintas etapas da Unión Europea no seu proceso de integración e explica as vantaxas e inconvenientes da integración europea

⌚ UNIDADE 12. Economía e medioambiente.

- ⌚ - Coñece o concepto de desenvolvemento sustentable e de desenvolvemento económico.
- ⌚ - Recoñece os obxectivos mundiais de desenvolvemento sustentable
- ⌚ - Identifica os problemas ambientais e coñece diferentes tipos de solucións.

En Muxía, a 9 de setembro de 2022.

Firma

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alfonso Rodríguez González', written in a cursive style.

Alfonso Rodríguez González(Xefe de Dpto.)